

L'OBSERVATORI CATALÀ DE LES MIGRACIONS I EL REFUGI

PROPOSTES

DESPRÉS DEL PROCÉS PARTICIPATIU

I DE CONSULTA

Fundació
ACSAR

ZF | CONSORCI
barcelona
ZONA FRANCA

Obra Social "la Caixa"

1 – Introducció / p.5

2 – Procés participatiu / p.6

3 – Perspectiva, mirada i àmbit d'anàlisi de l'Observatori de les Migracions / p.9

3.1 Perspectiva / p.59

3.2 Migracions i refugi / p.9

3.3 Àmbit territorial / p.10

3.4 Continuïtat / p.11

3.5 Públic destinatari / p.11

4 – Objectius i funcions / p.13 **de l'Observatori**

5 – Establiment d'un sistema / p.15 **d'indicadors**

5.1 Mapeig de dades existents / p.15

5.2 Mapeig de dades absents / p.19

5.3 Enllaç amb altres observatoris estatals, autonòmics i observatoris locals / p.22

6– Informe anual i biblioteca d'estudis temàtics / p.24

6.1 Informe anual / p.24

6.2 Biblioteca d'estudis temàtics / p.25

7– Creació d'espais de reflexió i trobada / p.25

8– Incidència / p.26

9– Estructura i forma jurídica de l'Observatori / p.27

10 Finançament i pressupost / p.29

11 Conclusions i pròximes passes / p.30

Annex_ / p.31

Propostes i procés participatiu per impulsar l'establiment de l'Observatori de les Migracions i el Refugi

1 – Introducció

El passat 28 de maig la Obra Social “la Caixa” i la Fundació Acsar van signar un Conveni de col·laboració per tal de promoure els interessos comuns que comparteixen ambdues entitats, entre les que cal destacar l'estudi, el foment i la promoció d'una societat diversa, inclusiva i respectuosa amb els drets fonamentals de les persones que arriben a Catalunya per formar un nou projecte de vida i/o demanar asil.

En aquesta línia, **l'objecte principal del conveni és impulsar l'establiment de l'Observatori català de les Migracions i el Refugi**. La justificació era evident. Per una banda, després de 10 anys des de que el Pacte Nacional per a la Immigració de Catalunya del 2008 recollís per primera vegada la necessitat d'establir l'Observatori, calia tornar a situar l'Observatori al mig de l'agenda pública. Especialment quan la pròpia Generalitat de Catalunya ha reconegut de forma reiterada la necessitat d'establir l'Observatori, entre d'altres al Pla de ciutadania i immigració 2009-2012, a l'Informe sobre la integració de les persones immigrades a Catalunya 2015 i al Pla de ciutadania i de les migracions 2017-2020.¹

Per una altra banda, els esdeveniments de l'última dècada han desdibuixat els escenaris previs. L'impacte de la crisi econòmica sobre les persones migrades i la constatació que va ser el col·lectiu més castigat; el creixement de rumors xenòfobs i el ressorgiment de discursos de l'odi contra els estrangers; l'anomenada crisi dels refugiats desencadenada des de l'esclat de la Primavera Àrab, la catàstrofe humanitària diària al Mediterrani i la inacció dolosa de la Unió Europea, **requereixen d'anàlisi, crítica i reflexió per tal de no seguir repetint els errors i prendre, amb l'ajuda del coneixement compartit i la intel·ligència col·lectiva, les decisions urgents i valentes que fan falta**. En altres paraules, contra les visions reduccionistes i distorsionadores de la realitat, és fonamental estudiar la complexitat del fet migratori i el fenomen de les persones refugiades per tal de proposar polítiques públiques eficaces.²

Per aquesta raó, des de l'octubre del 2018 la Fundació Acsar ha iniciat una ronda de contactes amb més d'una cinquantena d'actors relacionats amb les migracions i el refugi, amb la voluntat de mantenir el mateix esperit transversal que va permetre un acord amplíssim al voltant del Pacte Nacional per a la Immigració.

El present document tracta de recollir totes les aportacions i recomanacions que hem rebut al llarg d'aquests mesos i té la voluntat de servir com esborrany sobre el qual debatre, discutir i, finalment, edificar els fonaments del futur Observatori Català de les Migracions i el Refugi.

1
A l'Annex 1 del present informe es pot trobar més informació sobre els diferents informes que recullen la necessitat d'establir l'Observatori.

2
A l'Annex 1 es pot trobar més informació sobre la necessitat d'establir l'Observatori.

2 – Procés participatiu

A l'octubre del 2018 la Fundació Acsar va iniciar una ronda de contactes amb els principals actors del món de les migracions i el refugi amb l'objectiu de conèixer quina era la seva opinió respecte l'Observatori. En concret, volíem saber si també creien en la necessitat d'establir l'Observatori, quines haurien de ser les seves funcions principals, quina estructura jurídica i institucional seria la més adequada, quines institucions i entitats hi haurien de participar, etc. A més, en aquells casos en que realitzaven alguna de les funcions d'observatori, també ens interessava molt conèixer de quina forma recollien dades, com les explotaven i visibilitzaven, quina mena d'informes produïen al llarg de l'any i quines activitats complementàries realitzaven.

Per tot això, des de l'octubre del 2018 fins a l'abril de 2019 ens vàrem reunir amb més d'una cinquantena d'actors relacionats amb les migracions i el refugi, amb la voluntat de mantenir el mateix esperit que va permetre l'acord ample i transversal al voltant del Pacte Nacional per a la Immigració. En concret ens vàrem reunir amb:

Observatoris locals, autonòmics i europeus

- › Observatory of Public Attitudes to Migration (OPAM)
- › Observatorio Permanente de la Inmigración (OPI)
- › Observatorio Español del Racismo y la Xenofobia (OBERAXE)
- › Observatorio Permanente Andaluz de las Migraciones (OPAM)
- › Observatorio de la Inmigración de Tenerife (OBITen)
- › Ikuspegi, Observatorio Vasco de Inmigración
- › Observatorio de la Realidad Social
- › Observatori del Treball i Model Productiu de Catalunya
- › Observatori Metropolità de l'Habitatge de Barcelona (O-HB)
- › Observatorio de las Migraciones y la Convivencia Intercultural (OMCI)

Administracions Públiques

- › Secretaria d'Igualtat, Migracions i Ciutadania de la Generalitat de Catalunya
- › Secretaria de Salut Pública de la Generalitat de Catalunya
- › Secretaria de Polítiques Educatives de la Generalitat de Catalunya
- › Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda de la Generalitat de Catalunya
- › Agència de Salut Pública de Catalunya
- › Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA) de la Generalitat de Catalunya
- › Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT)
- › Diputació de Lleida
- › Diputació de Girona

- > Diputació de Tarragona
- > Diputació de Barcelona
- > Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB)
- > Ajuntament de Barcelona
- > Ajuntament de Girona
- > Ajuntament de Salt

Universitats i centres de recerca

- > CERmigracions (GEMIDE, EMIGRA, GESDI), Universitat Autònoma de Barcelona i Universitat de Barcelona
- > Interdisciplinary Research Group on Immigration (GRITIM), Universitat Pompeu Fabra
- > Universitat de Girona (UdG)
- > Universitat de Lleida (UdL)
- > Centre d'Estudis Demogràfics (CED)
- > Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (IERMB)
- > Institut Europeu de la Mediterrània (IEMED)
- > CIDOB
- > Instrategies
- > GESOP

Sindicats, fundacions, entitats i associacions

- > Càritas
- > Creu Roja
- > Fundació Pi i Sunyer
- > Fundació Jaume Bofill
- > Comissions Obreres (CCOO)
- > Unió General de Treballadors (UGT)
- > Asociación Espiritu de la Santa Cruz de la Sierra
- > Comissió Catalana d'Ajuda als Refugiats (CCAR)
- > Associació Catalana de Municipis i Comarques (ACM)

Aquesta conversa ha permès dibuixar el disseny del futur Observatori de forma conjunta, tenint en compte la complexitat i diversitat del teixit d'administracions, universitats, grups de recerca, fundacions, entitats i associacions que incideixen sobre la realitat de les persones migrades i refugiades a Catalunya. Així, el disseny que en els pròxims apartats es descriurà, no només té en compte les opinions i proposicions teòriques dels i les representants entrevistades, sinó que es construeix amb la intenció d'aprofitar les dinàmiques i els projectes que existeixen actualment.

En aquest sentit, l'experiència d'altres observatoris europeus, estatals, autonòmics i locals en l'àmbit de les migracions, conjuntament amb l'experiència d'altres observatoris en àmbits com el treball i l'habitatge ha sigut molt valuosa per tal de comparar diferents models. De la mateixa forma, han sigut molt valuosos els projectes, les experiències i els aprenentatges que les universitats, fundacions, entitats i associacions han compartit amb la Fundació Acsar.

A més, aquest diàleg no només ha sigut ampli en relació a la diferent naturalesa dels actors, sinó que també ha tractat d'aplegar les opinions d'altres territoris més enllà de Barcelona. En aquest sentit, a Lleida vàrem reunir-nos tant amb la Diputació de Lleida com amb la Universitat de Lleida. A Girona, ens hem reunit tant amb representants de la Diputació de Girona, de la Universitat de Girona, així com amb tècnics de l'Ajuntament de Salt i Girona. En la mateixa línia, a Tarragona ens vàrem reunir amb representants de la Diputació de Tarragona. En la mateixa línia, ens vàrem reunir amb l'ACM per tal de tenir una visió panoràmica de la realitat als diferents municipis de Catalunya.

Tot i així, el diàleg no ha estat exhaustiu donat que existeixen molts altres municipis com Vic, Terrassa, Manresa, Hospitalet, Santa Coloma o Reus, entre d'altres, amb els que també hagués estat interessant conversar. Així mateix, tampoc hem pogut parlar amb tots els consells comarcals que donen suport i coordinen en moltes de les competències dels municipis. De la mateixa forma, existeixen molts altres grups de recerca universitaris, entitats i associacions de primera línia amb els quals tampoc ha estat possible conversar. Malgrat no haver estat un procés de diàleg exhaustiu, si es que és possible escoltar totes les veus existents sense allargar de forma indefinida les conclusions, ha estat molt positiu observar com la majoria de les persones entrevistades compartien una visió molt similar sobre el què, el perquè i el com de l'Observatori.

Per últim, donat que el projecte d'impulsar l'Observatori ha acabat per influenciar-se de l'esperit estadista, trobem interessant desgranar una mica més les dades de les persones que han participat al procés participatiu. En relació al gènere, el 53% del total de les persones eren dones. **En quant a l'origen, tant sols el 4% dels entrevistats tenien un origen divers, fet que pot servir per extreure conclusions sobre la metodologia seguida en el procés participatiu, però sobretot sobre la realitat social existent a Catalunya.**

Per tot l'anterior, aquest projecte no és únicament fruit de la feina de la Fundació Acsar, sinó que és la suma de les aportacions generoses de totes les persones i entitats que han participat al llarg dels últims mesos.

3 – Perspectiva, mirada i àmbit d'anàlisi de l'Observatori de les Migracions

3.1.

Perspectiva

La perspectiva és fonamental pel resultat final de la fotografia, donat que depenent del punt des del qual reatrem una escena, tindrem dues fotografies diferents. Ens trobem doncs en l'àmbit del posicionament, del qual no pot escapar ni la fotografia ni l'anàlisi de la realitat. En aquest sentit, dins del propi Observatori cabrien, principalment, dues perspectives diferents.

Una primera perspectiva seria de caràcter intern, en el sentit de que es posaria el focus exclusivament sobre el col·lectiu de persones migrades i d'origen divers, sense tenir en consideració altres elements i sense comparar la seva realitat a la d'altres parts de la població. Des d'aquesta perspectiva, sense capacitat per observar les semblances i diferències i sense la possibilitat de buscar els elements comuns i divergents amb altres col·lectius, és impossible contextualitzar les dades.

Pel contrari, **la segona perspectiva, per la qual es decanta una àmplia majoria de les persones consultades al llarg del procés participatiu, així com la pròpia Fundació Acsar, busca donar una passa enrere i comparar el fet migratori amb altres factors com el gènere, l'educació i la formació, l'índex de pobresa, el municipi de residència, la taxa d'ocupació i la població estrangera activa.** Això no vol dir que totes aquestes variables rebin la mateixa atenció per part de l'Observatori, però sí que es tinguin en compte per tal de fer un anàlisi ampli del fet migratori i les seves conseqüències. En cas contrari, es podria caure en el parany de que tot s'explica mitjançant el fet migratori, així com reproduir prejudicis. A més, des d'aquesta perspectiva és més fàcil incloure un concepte que també té molt a veure amb la perspectiva, que és el fet discriminatori per motiu de la nacionalitat o el lloc de procedència. **En aquest sentit, des de la Fundació Acsar creiem que l'Observatori ha de tenir molt present que moltes de les dades i patrons que estudiarà no es poden entendre sense tenir en compte la discriminació intrínseca de moltes pràctiques i estructures que afecten a la població migrada i les persones sol·licitants d'asil.**

3.2.

Migracions i refugi

En quant a l'àmbit d'estudi, ens vàrem preguntar si l'Observatori hauria d'incloure només dades generals sobre les migracions o, si pel contrari, hauria d'afegir també dades relatives a la protecció internacional i el refugi. En aquest sentit, la primera postura permetria tenir un àmbit d'estudi més concret i limitat, en línia amb el sentit literal de l'Observatori conceptualitzat al Pacte Nacional per a la Immigració del 2008.

En canvi, la segona postura donaria resposta a la necessitat creixent d'estudiar el fenomen de l'asil i el refugi. A més, permetria estudiar conjuntament dos fenòmens, el de la migració i el refugi, que si bé són legalment dos conceptes diferents, en moltes ocasions resulta difícil separar la migració 'forçada' de la migració 'voluntària'. A més, davant de la impossibilitat d'accedir per vies legals i segures a Europa, els refugiats utilitzen cada cop més les vies tradicionalment seguides pels immigrants, així com els mateixos mitjans de transport i la mateixa xarxa de tràfic de persones. **Així doncs, els mixed migration flows o fluxes migratoris mixtes és un dels elements que posen de relleu aquesta indissociabilitat entre els fenòmens de les migracions i el refugi.**³ En la mateixa línia, cal recordar que el concepte de "mobilitat" està agafant força en l'àmbit polític i comunicatiu.

En aquest sentit, els participants del procés participatiu varen manifestar la seva preferència per l'estudi dels dos àmbits, però sempre essent conscients de que les dades de les migracions i el refugi es recullen de forma separada i tenen dos ordenaments jurídics diferents i, en conseqüència, l'aplegament conjunt d'aquestes dades requerirà de rigor i d'un coneixement legal específic de les disposicions legals aplicables a cada camp. **Així doncs, l'àmbit d'estudi de l'Observatori serà ampli, la situació de les persones migrades i les persones sol·licitants de protecció internacional.**

Tenint ja l'àmbit d'estudi definit, el nom de l'Observatori és un altre punt a decidir. En el seu moment es parlava de l'Observatori de les migracions, més endavant des de la Fundació Acsar vàrem proposar l'Observatori Català de les Migracions i el Refugi. Altres noms proposats durant el procés participatiu han sigut l'Observatori de la exclusió i la inclusió, l'Observatori de la diversitat, l'Observatori de la mobilitat forçosa, l'Observatori de les migracions estrangeres i l'Observatori de la mobilitat internacional. **Davant les diferents propostes, de forma provisional es mantindrà el nom de l'Observatori Català de les Migracions i el Refugi.**

3.3.

Àmbit territorial

Un punt sobre el qual existeix ple consens és l'extensió de l'Observatori, donat que les participants del procés participatiu van considerar molt apropiat que aquest estudiés tot l'àmbit territorial de Catalunya. A més, també va ser comuna la postura de no centralitzar tots els esforços a Barcelona, com succeeix en molts altres projectes que reproduïxen el pes demogràfic i econòmic de l'àrea metropolitana de Barcelona. En aquest sentit, algunes de les línies fonamentals per tal de donar sentit a la extensió territorial de l'Observatori són les següents:

Desagregar les dades per províncies, consells comarcals i municipis quan sigui possible.
Senyalitzar i enllaçar amb els Observatoris locals i municipals existents a l'actualitat i que tractin les migracions i el refugi de forma principal o com una variable més.
Donar suport tècnic (tallers, formació o assistència puntual) a les administracions i els observatoris locals i municipals en el tractament de les seves dades.
Organització de conferències, xerrades i trobades no només a Barcelona, sinó també a Girona, Lleida i Tarragona.

En aquest sentit, considerem que la participació de les quatre Diputacions és fonamental per tenir present aquesta dimensió territorial i per tal de poder enllaçar de forma eficient amb la realitat dels municipis. És per aquesta raó, que celebrem que les Diputacions de Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona hagin acordat donar suport a l'establiment de l'Observatori, tot condicionant la participació econòmica i administrativa concreta a que finalment la Generalitat lideri el projecte, es tingui en compte aquesta dimensió territorial i les administracions es trobin en posició d'igualtat.

3.4.

Continuïtat

Per tal de tenir perspectiva, és fonamental tenir continuïtat, poder estudiar l'evolució dels diferents indicadors al llarg dels anys, de forma que es puguin esbossar les tendències generals i l'Observatori es pugui consolidar com espai de trobada i referència. En aquest sentit, és important recordar que projectes similars, nascuts fa més d'una dècada, no van aconseguir el suport necessari per tal de tenir continuïtat. Per contra, els observatoris autonòmics amb els quals hem tingut el plaer de conversar, compten amb un compromís institucional de llarga durada que els ha permès tenir una llibertat de treball i una autonomia financera imprescindible per fotografiar amb fidelitat la realitat.

3.5.

Públic destinatari

Tant els ajuntaments, com les diputacions, el govern de la Generalitat i el Parlament de Catalunya, així com el govern de l'estat espanyol (els anomenats policy makers), han de ser un dels principals destinataris de l'activitat i la informació de l'Observatori Català de les Migracions i el Refugi. Per diverses raons. Una primera, és que la fotografia clara i precisa de la realitat ha de servir per canviar-la i ningú té majors facilitats per tirar endavant aquest tipus de processos que les administracions que ostenten legalment les prerrogatives relatives a la salut, l'educació, el treball, la justícia i demés. Una segona raó, és que les propostes consensuades i nascudes del debat entre expertes acostumen a anar encaminades a pràctiques o normes provinents de l'Administració. Un tercer argument és que la major part de les dades relatives a les migracions i el refugi són recollides i tractades per l'Administració, que en alguns casos requerirà de criteris orientadors per tal d'homogeneïtzar i endreçar les dades. En aquest sentit, i com més endavant es comentarà, seria molt interessant que l'Observatori anualment presentés davant del Parlament de Catalunya l'informe, fent una síntesi de les principals característiques i recomanacions que es recullen en el mateix.

Un altre públic destinatari, són evidentment les universitats i els acadèmics que en formen part. La centralització de les dades quantitatives i qualitatives relatives a les migracions i el refugi busca facilitar la recerca i les referències pels docents, així com estimular l'intercanvi d'informació. En aquest sentit, una de les propostes realitzades durant el procés participatiu que mereix especial atenció és la de tenir com a destinataris no només els docents d'àmbit nacional, sinó tractar també d'internacionalitzar el cas català. **Així, només caldria tenir disponibles les dades bolcades en el visor web també en anglès per tal de que de forma fàcil i accessible es pogués des de fora el cas català amb altres experiències europees i internacionals.**

Així mateix, **els agents econòmics i socials com les patronals, els sindicats i el SOC** també formen part del públic destinatari donat que el coneixement general per part de l'Observatori pot ser

de molta utilitat en relació a les propostes que després realitzin al voltant del mercat de treball, els fluxos de treballadors estrangers i la gestió de la diversitat en els centres de treball, entre d'altres.

De la mateixa manera, es busca **que altres col·lectius com els periodistes** també puguin utilitzar l'Observatori com centre de referència, per tal d'evitar l'ús de dades esbiaixades de la realitat en l'època de les **fake news**. En quant al públic en general, tot i que no serà el principal destinatari, la intenció és que el visor web sigui suficientment visual i intuïtiu com perquè tothom pugui utilitzar-lo sense dificultats.

Per últim i com es veurà més endavant, és important assenyalar que molts d'aquests destinataris, són a la vegada part fonamental del mateix, donat que participaran de diferents formes en el seu funcionament.

4 – Objectius i funcions de l'Observatori

El **Pacte Nacional per a la Immigració de Catalunya del 2008** estableix que l'objectiu d'establir l'Observatori era “fer un seguiment dels fenòmens migratoris, de la implantació de les polítiques d'immigració, de l'impuls de la recerca en l'àmbit de les migracions i la construcció d'un sistema d'informació que permeti fer un seguiment continu de les variables principals que incideixen en l'àmbit de les migracions”.⁴ En la mateixa línia, el **Pla de ciutadania i immigració 2009-2012** definia “l'observatori per a la immigració a Catalunya, com a instrument de coneixement de la realitat, previsió i planificació de les polítiques d'immigració i de serveis públics, en funció de les noves necessitats i realitats socials”.⁵ Més recentment, el **Pla de ciutadania i de les migracions 2017-2020** elaborat pel Departament de Treball, Afers Socials i Família de la Generalitat, estableix com a objectius de l'Observatori “l'anàlisi de les dades i de les polítiques en l'àmbit de la ciutadania i la mobilitat internacional, per tal d'augmentar el coneixement en aquesta matèria i aplicar-lo a la millora de les polítiques públiques que es despleguen a Catalunya” i ser “el punt de referència per a l'elaboració de coneixement i l'anàlisi de dades a Catalunya en l'àmbit de les polítiques de ciutadania i migracions”.⁶ Així doncs, **l'objectiu de l'Observatori serà realitzar una fotografia afinada de quina és la situació actual de les persones migrades i d'origen divers en els diferents àmbits de la realitat per tal de poder avaluar i informar les polítiques públiques d'immigració i serveis públics.**

En aquest sentit i després de prendre en consideració els resultats del procés consultiu, creiem que les funcions que millor poden ajudar a assolir aquests objectius són les següents:

- 1. Establiment d'un sistema d'indicadors** que permeti situar l'Observatori com a principal centre de referència en matèria de dades sectorials en relació a les migracions a Catalunya;
- 2. Realització d'un informe anual** on s'avaluï l'evolució dels diferents indicadors i amb un contingut específic en que es realitzin **propostes participatives** dirigides a un àmbit sectorial i de discriminació concret com l'educació, el treball o l'habitatge.
- 3. Creació d'espais de trobada**, realització de conferències, tallers i jornades en relació a les migracions i el refugi.
- 4. Incidència** sobre els policy makers en relació a les propostes realitzades anualment a l'informe.

⁴
Pacte Nacional per a la Immigració, 2008, p. 67.

⁵
Departament de Treball, Afers Socials i Família de la Generalitat, **Pla de ciutadania i immigració 2009-2012**, 2010, p. 34.

⁶
Departament de Treball, Afers Socials i Família de la Generalitat, **Pla de ciutadania i de les migracions 2017-2020**, 2017, p. 85.

En aquest sentit, cal diferenciar l'Agència de Migracions de Catalunya, prevista inicialment a la Llei 10/2010, del 7 de maig, d'acollida de les persones immigrades i de les retornades a Catalunya, i que fins al moment tampoc s'ha establert, de l'Observatori de les Migracions. En l'article 35 de la citada Llei es descriu les funcions principals que hauria de realitzar l'Agència, entre les quals estan l'execució i gestió de les polítiques migratòries, la cooperació amb els ens locals en la prestació del servei de primera acollida, l'impuls de la formalització de contractes programes amb els ens locals en el marc de l'acollida, així com l'avaluació d'aquests serveis d'acollida i el suport tècnic i econòmic als agents socials, a les empreses i a les entitats. Per tant, és evident que l'àmbit funcional de l'Observatori es troba ben diferenciat en tant que no es dedicaria a l'execució i gestió de les polítiques migratòries, sinó a l'estudi de la realitat sobre les quals actuen aquestes polítiques, a la seva avaluació i a la proposició de recomanacions que puguin tenir un impacte favorable sobre l'opinió de la ciutadania cap al fenomen de les migracions i les persones d'origen divers, la millora de les condicions de vida de les persones migrades i sobre l'eficiència i adequació de les polítiques migratòries.

En els pròxims apartats es descriuran en major profunditat cadascuna de les funcions que haurà de desenvolupar l'Observatori, així com altres assumptes fonamentals relatius a l'àmbit d'estudi i la perspectiva des de la qual es vol capturar la fotografia de les migracions a Catalunya.

5 – Establiment d'un sistema d'indicadors

5.1.

Mapeig de dades existents

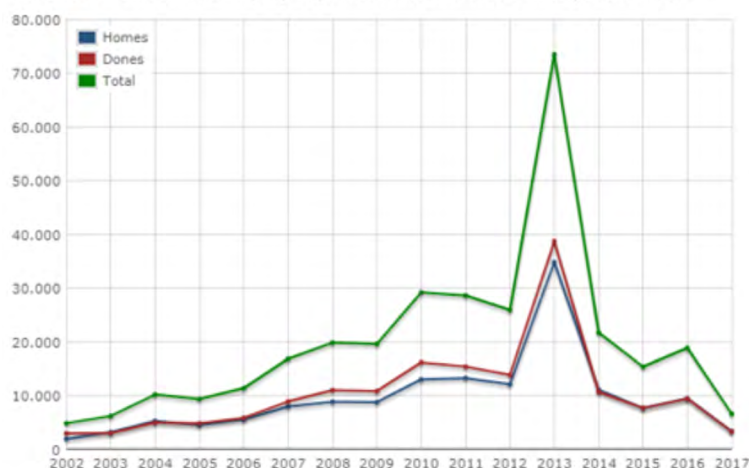
Una de les funcions principals de l'Observatori hauria de ser l'aplegament de totes les dades existents i disponibles sobre les migracions i el refugi, tot superant la segmentació existent entre diferents sectors (treball, sanitat, educació...) i permetent una visió completa dels dos fenòmens. Per tal d'articular la informació, és imprescindible establir un sistema d'indicadors i, de forma prèvia, un mapeig de dades existents amb l'objectiu de saber qui recull, produeix i publica les diferents dades existents en matèria de migracions i refugi, així com les dades que falten. En aquest sentit, a continuació un **primer mapeig sobre els actors i les respectives dades que publiquen**, segons si es tracta de migracions o refugi:

Migracions

> Concessions de nacionalitat Espanyola

(per sexe, motiu de concessió, continent de nacionalitat anterior, país de nacionalitat, lloc de naixement i continent de naixement):
Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social, OPI, Idescat, anual.

Concessions de nacionalitat espanyola per residència. Per sexe. Catalunya. 2002-2017

Font: Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social.

> **Adquisicions de nacionalitat espanyola** (per sexe i continent de nacionalitat anterior, per sexe i país de nacionalitat anterior, per lloc de naixement...): INE, Idescat, Observatorio Permanente de la Inmigración, OCDE, Eurostat, European Migration Network, anual.

> Població estrangera

(per sexe i grups d'edat, més variació interanual): INE, padró municipal d'habitants, Idescat, anual. També a nivell municipal es té la població estrangera en relació a la població amb nacionalitat espanyola.

Variació anual de la població estrangera. Per sexe. Catalunya. 2000-2018

> **Estrangers amb certificat de registre o targeta de residència vigent** (per sexe): Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social, Idescat, Observatorio Permanente de la Inmigración, OCDE, Eurostat, European Migration Network, anual.

> **Flux d'autoritzacions de residència concedides a estrangers** (segons règim de lliure circulació o règim general, segons nacionalitat, província...): Observatorio Permanente de la Inmigración, OCDE, Eurostat, European Migration Network, anual.

> **Taxa de creixement migratori**: Eurostat, Idescat, anual.

> **Migracions exteriors** (flux i saldo d'immigració i emigració provinent de l'estranger per comunitat autònoma, nacionalitat, país d'origen...), **Migracions interiors** (fluxe i saldo de migració interautonòmica per comunitat autònoma, origen i destí, nacionalitat, país d'origen): Estadística de migracions, INE, semestral.

> **Migracions dins de Catalunya, internes** (per grandària del municipi de procedència i de destinació), **externes** (per sexe, grups d'edat i nacionalitat, lloc de naixement, procedència i nacionalitat, continents de procedència) i **emigracions** (per sexe, grups d'edat i nacionalitat, lloc de naixement, procedència i nacionalitat, continents de procedència): operació estadística moviments migratoris, Idescat, anual.

> **Estructura de la població** (entre d'altres, per lloc de naixement i nacionalitat), **coneixement del català** (entre d'altres, per nacionalitat), **migracions** (migrants del període 2001-2011, 2010-2011, segons any d'arribada al municipi, a Catalunya, a Espanya), **estades en un segon municipi** (entre d'altres, per nacionalitat), **nivell d'instrucció, estudis en curs i tipus d'estudis realitzats** (entre d'altres per nacionalitat), **relació amb l'activitat econòmica** (entre d'altres, per nacionalitat), població en establiments col·lectius (entre d'altres, per lloc de naixement i nacionalitat): cens de població i habitatges, Idescat, decennal.

> **Edat mitjana de la població estrangera en relació a la població nacional:** INE, anual.

> **Població segons llengua inicial** i lloc de naixement, **població segons opinió sobre l'ús del català** en l'actualitat i lloc de naixement: enquesta d'usos lingüístics de la població, Idescat i Direcció General de Política Lingüística, quinquennal.

> **Alumnes estrangers** (per titularitat del centre i nivells, per lloc de procedència): Departament d'Ensenyament, servei d'indicadors i estadística, anual, tot i que des del 2015 que no es publiquen més. **Nombre d'estudiants matriculats en estudis superiors** (per tipus d'universitat, nacionalitat per regions i sexe), **tant d'estudis de Grau, com estudis de Màster i estudis de Doctorat:** Ministerio de Educación y Formación Profesional, Ministerio de Ciencia, Innovación y Universidades, anual.

> **Població reclusa i mesures penals alternatives** (per nacionalitat i àrees geogràfiques de procedència): Departament de Justícia, Direcció general de Serveis Penitenciaris, anual.

> **Detencions i investigacions per causa d'infracció penal** (segons nacionalitat i causes): Ministeri de l'Interior, Portal Estadístic de Criminalitat, anual.

> **Víctimes per causa de delictes d'odi** (entre d'altres causes, per racisme i xenofòbia, per nacionalitat, sexe), així com **fets esclarits segons el tipus penal i demés:** Ministeri de l'Interior, Portal Estadístic de Criminalitat, anual.

> **Acolliment residencial de menors, acolliment familiar de menors, notificacions de sospita de maltracte, evolució temporal de les notificacions** (per nacionalitat i sexe): provinent de les dades que cada comunitat autònoma aporta per la realització del Boletín estadístico sobre medidas de protección a la infancia (BEMPI) del Observatorio de la Infancia, anual.

> **Justícia juvenil, menors i joves atesos** (per sexe, edats i nacionalitat): Departament de Justícia, Direcció General d'Execució Penal a la Comunitat i Justícia Juvenil, anual.

> Distribució personal de la renda

(per sexe i edat, per nivell de formació, per nacionalitat, població per decil de renda per unitat de consum per nacionalitat...), **taxa i risc de pobresa** (entre d'altres, també per nacionalitat), **privacions de les llars** (per nombre de privacions materials per nacionalitat...): enquesta de condicions de vida, Idescat, anual.

	Renda mitjana neta anual	
	per persona	per unitat de consum
Espanyola	13.764	19.789
Reste del món	9.002	13.385
No consta	2	2
Total	13.278	19.135

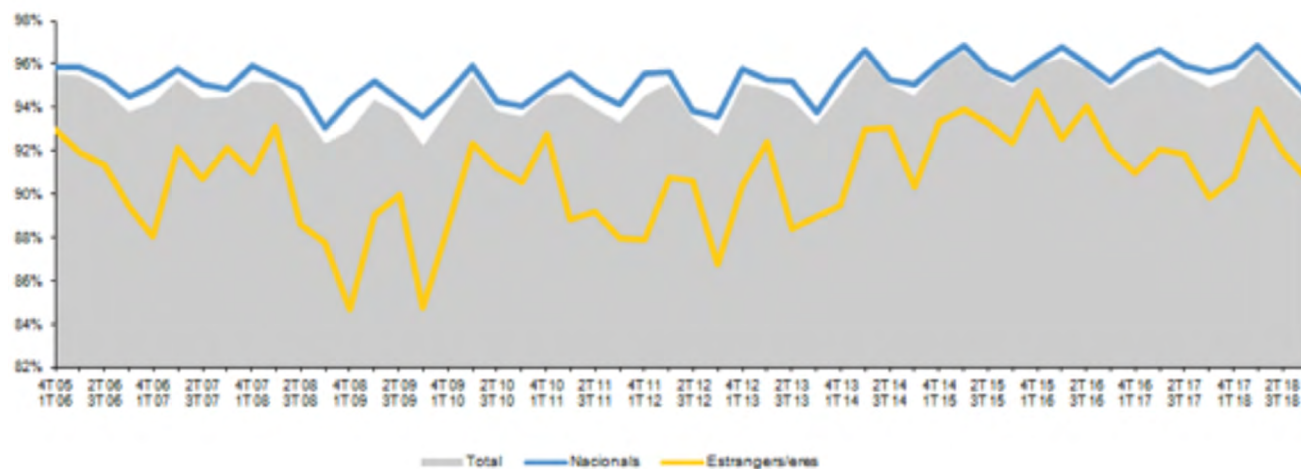
> **Salari brut anual** (per sexe, grups d'edat, nacionalitat, sectors d'ocupació...): enquesta anual d'estructura salarial, INE, anual.

> **Ocupats per nacionalitat:** Idescat i Diputació de Barcelona (HERMES), anual.

> Permanència en l'ocupació, l'atur i la inactivitat

(entre d'altres, per nacionalitat):

Observatori del Treball i Model Productiu a partir del fitxer de fluxos de l'INE.

FONT: Observatori del Treball i Model Productiu a partir del fitxer de fluxos de l'Enquesta de població activa de l'INE

> **Activitat inspectora en l'àrea d'ocupació i estrangeria:** Estadística de la Inspecció de Treball de Catalunya, anual.

> **Afiliació a la Seguretat Social de persones estrangeres:** Tresoreria General de la Seguretat Social (MEYSS), Observatori del Treball i Model Productiu, trimestral.

> **Atur registrat i demandes d'ocupació** (nacionals, comunitaris i no comunitaris; grans regions de nacionalitat, per sectors d'activitat, nivell formatiu...): Observatori del Treball i Model Productiu, mensual.

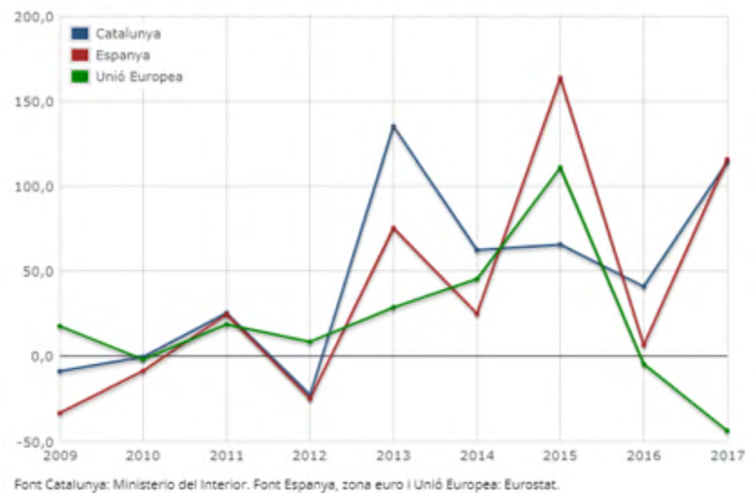
> **Contractes persones estrangeres (segons àmbit territorial, tipus de contractes, sexe i edat):** Observatori del Treball i Model Productiu, mensual.

Refugi

Sol·licitants d'asil:

Ministeri de l'Interior, Eurostat,
Idescat anual.

Variació anual de sol·licitants d'asil. Catalunya, Espanya i Unió Europea. 2009-2017

Així, observem que actualment ja existeix un alt nombre de dades relatives a les migracions. Malauradament, com observem més endavant, falten dades desagregades per Catalunya relatives a les persones sol·licitants de protecció internacional provinents de diferents fonts nacionals i internacionals. En aquest sentit, l'Observatori podria recollir i treballar aquestes dades de forma que poguessin aparèixer de forma visual i interactiva en el visor web, tot desagregant les dades a nivell territorial quan sigui possible i tractant de realitzar comparatives amb altres col·lectius o regions.

Aquestes dades per si soles i en connexió, les unes amb les altres, ja permetrien realitzar una primera fotografia sobre la situació actual i la evolució de les persones migrades. Malgrat això, en els següents apartats s'exposaran fórmules complementàries per tal d'ampliar la informació estadística disponible i, conseqüentment, afinar la percepció de la realitat en major detall.

5.2.

Mapeig de dades absents

Com hem comentat amb anterioritat, a més de les dades anteriorment comentades, és necessari fer un mapeig de les dades absents, d'aquell seguit de dades que podrien servir per tal de complementar part del relat que amb les dades actuals podem intuir, però no podem verificar. En aquest sentit, tres són les fórmules que permetrien ampliar l'espectre i la definició de la fotografia.

La primera, és aconseguir una major desagregació de dades existents, ja sigui a nivell de comunitat autònoma o per nacionalitat i/o lloc d'origen. Aquesta desagregació en molts casos passa per la incidència sobre l'òrgan encarregat de recollir les dades, per tal de que comenci a recollir la variable de la nacionalitat i/o el lloc d'origen, mentre que en altres casos requerirà d'un conveni de col·laboració per treballar els fitxers existents. En aquest sentit, el següent llistat, no exhaustiu, tracta de recollir aquest tipus de dades:

› **Rendes de inserció, ocupació i altres** desagregades per nacionalitat dels beneficiaris.

› **Deportacions i països de destí:** aquestes dades no es publiquen i únicament es té coneixement d'algunes dades relacionades per preguntes parlamentàries. Així, al 2015 vàrem conèixer que entre 2010 i 2014 es van deportar via aèria a 26.491 persones estrangeres.⁷

› **Dades relatives als Centres d'Internament d'Estrangers (CIE):** aquestes dades no es publiquen oficialment per part del Ministeri de l'Interior.

› **Dades sobre desnonaments desagregades per nacionalitat** i altres. En aquest sentit, “Existeixen dades quantitatives sobre el nombre de desnonaments absoluts, com són les dades del Consell General del Poder Judicial (CGPJ) que es publiquen trimestralment, però de la seva consulta es fa palès que són dades insuficients, ja que no contemplen per exemple ni l'entitat que insta el desnonament, ni la situació i composició de la família; o tantes més, necessàries per donar respostes a les esmentades problemàtiques”.⁸

› **Abandonament escolar segons nacionalitat**, de moment només per sexe: Enquesta Europea de Població Activa, Eurostat.

› **Distribució de les primeres decisions relatives a l'asil** (estatut de refugiat, protecció subsidiària, raons humanitàries, denegació): Eurostat, anual. Faltarien les dades desagregades per Catalunya.

› **Distribució de les principals nacionalitats de les persones sol·licitants de protecció internacional**, així com de la nacionalitat de les sol·licituds pendents de resoldre: Eurostat, anual. Faltarien les dades desagregades per Catalunya.

Altres dades com **recursos estimats contra resolucions denegatòries** i altra informació més detallada sobre el reconeixement del dret de condició de refugiat, el dret a la protecció subsidiària o per raons humanitàries, es publicaven anualment en l'informe del Ministeri de l'Interior 'Asilo en cifras'. Malauradament, des del 2016 aquest informe no s'ha tornat a publicar.

El Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) o l'**estudi sobre les conductes saludables de joves escolaritzats**, en el marc de la Organització Mundial de la Salut (OMS) i finançat pel Ministeri de Salut, Consum i Benestar Social no presenta les dades obtingudes, relatives a qüestions de la salut de menors d'entre 11 i 17 anys, per nacionalitat o país d'origen.

› **Visats expedits a consolats espanyols** (segons sexe, nacionalitat, classe i finalitat del visat): Observatorio Permanente de la Inmigración, OCDE, Eurostat, European Migration Network, anual.

› **La segona eina seria l'encreuament de dades i l'explotació de fitxers administratius ja existents.** En aquest sentit, durant les entrevistes realitzades durant els últims mesos hem tingut oportunitat d'entrevistar-nos amb responsables de diferents òrgans i administracions públiques que estan dis-

7

Deportados, https://elpais.com/politica/2015/04/29/actualidad/1430321888_269958.html, 11 d'abril de 2019.

8

Observatori DESC, Agència de Salut Pública, Consorci Sanitari de Barcelona, Enginyeria Sense Fronteres, Aliança contra la Pobresa Energètica, i PAH Barcelona, **Radiografies del Dret a l'Habitatge, la pobresa energètica i el seu impacte en la salut a Barcelona. Informe II, Perspectiva de gènere**, 2018.

posats a realitzar convenis de col·laboració en matèria de dades per tal de que l'Observatori pugui explotar els fitxers administratius corresponents, així com encreuar dades dels mateixos fitxes. En aquest sentit, el llistat és el següent:

- › Secretaria d'Igualtat, Migracions i Ciutadania de la Generalitat de Catalunya
- › Secretaria de Salut Pública de la Generalitat de Catalunya
- › Secretaria de Polítiques Educatives de la Generalitat de Catalunya
- › Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda de la Generalitat de Catalunya
- › Agència de Salut Pública de Catalunya
- › Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA) de la Generalitat de Catalunya
- › Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT)
- › Servei Públic d'Ocupació (SOC)

La tercera eina d'aquest mapeig de dades absents passa per la reactivació d'enquestes. Així, **cal recordar que abans de la crisi econòmica es realitzaven enquestes i publicacions estadístiques que posaven el focus sobre la situació de les persones migrades i les seves condicions vides.** Un llistat no exhaustiu comprendria, com a mínim, les següents:

L'enquesta Nacional d'immigrants, realitzada per l'INE per últim cop al 2008, recollia, entre d'altres, les característiques dels habitatges dels immigrants residents (segons tipus, superfície útil, règim de tinença dels habitatges, nombre habitacions, nombre de persones que viuen habitualment a l'habitatge, serveis disponibles a l'habitatge), **llars amb immigrants** (segons continent d'origen de la llar, any d'arribada del pioner, relació de parentiu entre la persona seleccionada i la resta de la llar, nombre de persones nascudes a l'estranger, nombre de persones amb nacionalitat estrangera), **persones que viuen a l'habitatge amb l'immigrants** (segons sexe i grups d'edat, segons nacionalitat i país de naixement, segons origen de les persones, any d'arribada a Espanya), **característiques dels immigrants** (segons sexe i grups d'edat, estat civil i convivència amb el cònjuge o parella, país de naixement, estat civil i relació entre els països de naixement dels cònjuges, immigrants ocupats, amb més de 3 anys de residència, segons nivell més alt d'estudis complerts, segons país de nacionalitat, tipologia lingüística de la llengua materna, amb fills segons convivència i nombre de fills, segons lloc de residència dels germans, segons continent d'origen de la migració a Espanya, experiència de migracions internacionals, segons els motius de trasllat a Espanya...), **fills dels immigrants** (de menys de 16 anys que no viuen a l'habitatge, segons any d'arribada de l'immigrant, segons lloc de residència dels fills, sexe i grups d'edat, segons convivència amb els pares).

L'enquesta demogràfica, realitzada per l'Idescat per últim cop al 2007, recull entre d'altres, la població segons lloc de naixement (i sexe, grans grups d'edat), **Nacionalitat** (segons nacionalitat i sexem grans grups d'edat), **coneixement de llengües** (coneixement del català, del castellà, primera llengua parlada), **població migrant** (lloc de residència, any d'arribada al municipi, a Catalunya, a Espanya, migrants intramunicipals, migrants intermunicipals, procedents de l'estranger) i **població estrangera** (segons nacionalitat, motiu de trasllat a viure a Catalunya, segons intenció de residir a Catalunya, segons intenció de reagrupar familiars), **nivell d'instrucció i estudis en curs** (entre d'altres, també per sexe i nacionalitat).

L'INE també recollia els naixements de mare o pare estrangers (segons província de residència de la mare), però només fins a l'any 2015.

L'INE recollia també els matrimonis celebrats a Espanya en que com a mínim un cònjuge és estranger, però des del 2015 aquestes dades ja no es publiquen.

En la mateixa línia que l'anterior, centrada en la producció de dades estadístiques, l'Observatori podria finançar o facilitar la producció d'enquestes i estudis d'opinió. En aquest sentit, és important recordar que un dels trets característics dels observatoris autonòmics entrevistats fins al moment és la producció d'una enquesta autonòmica sobre les actituds i les percepcions de les persones nacionals cap a les persones estrangeres. En el cas de l'OPAM d'Andalusia, de forma bianual es realitza l'enquesta OPIA amb una mostra de 2.400 entrevistes telefòniques, 8 grups de discussió i entrevistes amb actors rellevants sobre el fenomen migratori a Andalusia. En el cas de l'Ikuspegi del País Basc, de forma anual es realitza l'anomenat baròmetre, sobre percepcions i actituds cap a la població d'origen estranger, fonamentat en unes 600 entrevistes domiciliàries. Així doncs, podem observar diferents graus d'intensitat i, per tant, de cost a l'hora de realitzar aquest tipus d'estudis més qualitatius que no necessàriament han de passar per la percepció que tenen les persones que han nascut a Catalunya sobre les persones migrades.

A més, existeixen altres formes de generar aquest tipus de dades quantitatives que no passen necessàriament per la producció d'un estudi propi concret. **Així, l'Observatori podria encarregar la inclusió de preguntes concretes sobre les migracions i l'asil a treballs que realitzen en l'actualitat altres entitats.** En aquest sentit, es podria tractar de buscar aquest tipus de col·laboració amb el Centre d'Estudis d'Opinió (CEO) de la Generalitat de Catalunya. En la mateixa línia, durant l'entrevista que varem realitzar amb l'Associació Catalana de Municipis i Comarques es va plantejar la possibilitat d'incloure preguntes específiques en els estudis corresponents que realitza l'Observatori Local.

Per últim, també cabria l'opció de coordinar enquestes mitjançant el treball col·laboratiu i conjunt d'entitats que presten assistència directa amb persones migrades i refugiades. En aquest sentit, és important recordar que aquestes entitats del tercer sector recullen en els seus formularis dades relatives a la situació personal dels milers d'afectats als que donen suport, essent una font d'informació molt interessant sobre les quals les entitats acostumen a publicar informes.

Així doncs, ara disposem tant d'un mapeig de dades existents com un mapeig de dades absents. En aquest últim, hem detectat un seguit d'eines que de forma conjunta podem permetre afinar la fotografia de l'Observatori: desagregació, encreuament i explotació de fitxers administratius, així com producció de noves dades, bé mitjançant la reactivació d'enquestes pre-crisis, bé sigui per la producció d'estudis propis, de forma particular o amb l'ajuda d'altres entitats.

“Per últim, també es podria utilitzar el dret d'accés a la informació pública, tal i com es preveu a la Llei 19/2013, de 9 de desembre, de transparència, accés a la informació i bon govern per tal d'obtenir aquella informació disponible, però no publicada per part de les Administracions Públiques.”

5.3.

Enllaç amb altres observatoris estatals, autonòmics i observatoris locals

Creiem fonamental que des del visor web de l'Observatori també es pugui donar a conèixer la gran feina que realitzen altres observatoris estatals i autonòmics en matèria de persones migrants, persones sol·licitants de protecció internacional, discriminació i racisme. A més, aquest enllaç permetria comparar les dades d'altres comunitats autònomes i a nivell estatal. És per això que s'enllaçaria com a mínim amb els següents lloc web:

- › Observatorio Permanente de la Inmigración (OPI)
- › Observatorio Español del Racismo y la Xenofobia (OBERAXE)
- › Observatorio Permanente Andaluz de las Migraciones (OPAM)
- › Observatorio de la Inmigración de Tenerife (OBITen)
- › Ikuspegi, Observatorio Vasco de Inmigración
- › Observatorio de la Realidad Social de Navarra
- › Más que cifras, de la Comissió Espanyola d'Ajuda al Refugiat (CEAR)

En l'actualitat ja existeixen projectes d'àmbit local i supralocal en els quals es treballen dades relacionades amb la demografia i la població estrangera. En aquest sentit, i relacionat amb l'assessorament als municipis sobre l'explotació de les dades del padró municipal, seria interessant poder enllaçar des del visor web de l'Observatori amb les pàgines web dels diferents projectes que tracten aquest tema de forma principal o amb les migracions com una variable més. Aquí un petit llistat no exhaustiu d'aquest d'observatoris locals:

L'Observatori de l'Ajuntament de Girona disposa de nombroses dades demogràfiques i laborals desagregades per nacionalitat, com els matrimonis per nacionalitat, les persones estrangeres aturades segons els sectors d'activitat o en relació al total de la població en l'atur, la contractació de persones estrangeres, el percentatge de demandants d'ocupació estrangers i demés dades.

El departament d'estadística de l'Ajuntament de Barcelona també disposa de moltes dades relatives a les persones estrangeres.

El projecte perfil de ciutat recull els perfils de diferents ciutats catalanes on s'analitzen diferents indicadors, entre els quals també es contenen dades en l'àmbit de les migracions com el saldo migratori i la població estrangera de cada municipi.

El programa HERMES de la Diputació de Barcelona també recull tot de dades relacionades com la variació percentual d'estrangers, la taxa de coneixement del català, el saldo migratori per mil habitants, el creixement migratori o la ràtio d'immigració exterior.

L'Àrea Metropolitana de Barcelona també ofereix un visor web amb dades relatives a la demografia i la població estrangera de l'AMB, tot comparant l'evolució històrica de les dades.

La vinculació amb aquests visors web permetria el contrast amb les dades publicades per altres projectes, així com la visibilització de que aquests projectes a nivell local es poden realitzar amb facilitat si es compta amb el coneixement i el suport institucional necessari. A més, per tal de tenir present altres dades que poden ajudar a entendre la situació de les persones migrades i refugiades a Catalunya, també seria oportú comptar amb un altre apartat amb observatoris o centres d'estadística que treballin altres temes, com l'Observatori Metropolità de l'Habitatge de Barcelona sobre la situació de l'habitatge a l'AMB, l'Observatori iQ sobre l'equitat de gènere o l'Observatori del Treball i Model Productiu de Catalunya.

6.

Informe anual i biblioteca d'estudis temàtics

6.1.

Informe anual

Les dades per si soles mai han dit res, sempre necessitem de la paraula i la imatge per explicar la realitat. La realitat, com bé sabem, no és una, sinó una constel·lació de realitats, com bé va dir el periodista Alfredo Molano, membre de la Comissió de la Veritat per al procés de justícia transicional de Colòmbia. La realitat és cada cop més complexa, així una dada aïllada no significa res. Per exemple, saber que el 44,53% de la població reclusa és estrangera no ens diu res.⁹ Tampoc si filem més prim, i diem que són el 37,64% sense comptar la població reclusa provinent de la Unió Europea? I si ho posem en context, i afegim que la població estrangera a Catalunya representa un 14%, sabem res més de la realitat? Potser, per fer un relat més aproximat, caldria connectar amb altres dades, escoltar diferents veus. És per aquesta raó, que a banda de la central de dades, **l'Observatori també hauria de realitzar un informe anual on analitzar qualitativament l'evolució de les dades i, a la vegada, centrar-se en un àmbit sectorial concret per tal de fer un anàlisi col·lectiu i exhaustiu de l'estat de la qüestió.** Per tant, l'informe anual es dividiria en dues parts:

I) **Anàlisi dels principals indicadors de migracions i refugi**, amb la perspectiva de l'evolució històrica de les dades i relacionat amb dades nacionals, comunitàries i internacionals que permetin també tenir present el marc global de les migracions.

II) **Realització d'un anàlisi rigorós sobre un determinat àmbit concret de discriminació que afecti a la població migrada, com l'habitatge, el món laboral, la salut o l'educació, acompanyat de propostes legislatives o tècniques concretes per tal de millorar les polítiques públiques adients.** En aquest sentit, l'anàlisi s'hauria de vertebrar sobre dues activitats:

a) Un **estudi comparat** sobre com es treballen a altres regions del món l'àmbit concret en relació al col·lectiu migrant, l'anomenat what works que entitats catalanes com la Fundació Jaume Bofill porten anys realitzant. Aquest estudi permetria ser conscients de que funciona a altres contextos, quines són les diferències i les semblances i si aquestes fórmules podrien ser transportades al cas concret de Catalunya amb èxit. A més, permetria promoure una cultura de l'evidència científica en l'àmbit de les polítiques públiques mitjançant un treball de transferència de coneixement i experiència.

b) Un **procés participatiu**, mitjançant fòrums de debat o grups de treball, en que s'escoltin les diferents veus expertes i afectades per les migracions i l'asil. En aquest sentit, l'experiència del procés participatiu que ha donat lloc al present informe ens convida a ser optimistes en relació a aquest ti-

9

Població reclusa, per nacionalitat, <https://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=881>, 17 d'abril de 2019.

pus de treball col·laboratiu, principalment per dues raons. La primera fa referència al gran potencial i coneixement que existeix a Catalunya sobre les migracions, tant des de l'àmbit acadèmic, com des del centres de recerca, entitats i teixit associatiu del col·lectiu migrant. Una segona raó fa referència a que moltes de les persones entrevistades, tot i ser conscient de la gran competència existent en aquest àmbit, estaven disposades a participar en futurs processos participatius i de debat si qui lidera i gestiona el procés és una figura neutral. En aquest sentit, l'Observatori podria ocupar aquesta figura.

Així doncs, aquest informe permetria realitzar una fotografia de gran resolució sobre la situació actual de les persones migrades en un àmbit concret. Si no apostem per fer un informe d'aquestes característiques sobre un major nombre de sectors o àmbits és per una qüestió de voler assegurar la qualitat del producte final, doncs un procés participatiu d'aquestes característiques requereix de temps i molts esforços de coordinació.

Per últim, l'Observatori també podria realitzar altres tipus d'informes si les administracions o els actors que en formin part així ho decideixen.

6.2.

Biblioteca d'estudis temàtics

A més, l'Observatori també hauria de comptar amb un apartat concret del visor web on poder aplegar diferents estudis temàtics sobre les migracions i l'asil, realitzats tant per universitats, com centres de recerca i entitats del tercer sector. Així, la dimensió qualitativa de les migracions estaria present i donaria sentit a la generació del coneixement, que aquest sigui compartit i après.

7.

Espais de creació i trobada

Com fan altres observatoris de la immigració, com l'Obiten, l'OPAM o l'Ikuspegi, creiem que és fonamental crear espais de reflexió i trobada per tal de compartir el coneixement i intercanviar opinions sobre els reptes comuns, presents i futurs, que com a societat afrontem des del punt de vista de la diversitat, la discriminació i el món de les migracions i el refugi. En aquest sentit, l'Observatori hauria de promoure i realitzar, en solitari o en xarxa, conferències i jornades sobre diferents aspectes que afectin a la població nouvinguda. En concret:

L'anomenat **what works** sobre un tema específic encaminat a la realització de l'informe anual.
Les trobades d'expertes encaminades a la realització de l'informe anual.
Jornades sobre àmbits concrets de les migracions o l'asil.
Tallers d'assessorament, de forma conjunta o en solitari, a municipis sobre com recollir i explotar les dades relatives a les migracions i el refugi.

Aquests espais de trobada són necessaris per tal de que hagi transferència de coneixement i experiència entre les administracions i altres actors del món de les migracions i el refugi. Per tant, l'observatori, conjuntament amb altres actors, ha de tractar de crear espais vius i dinàmics on trobar solucions conjuntes a problemes compartits.

8.

Incidència

Per últim, considerem que la naturalesa de l'Observatori, participada institucionalment per diferents actors, públics i privats, i amb un caràcter neutral, permetria realitzar activitats d'incidència sobre els **policy makers** i altres actors institucionals fonamentals. En aquest sentit, els àmbits d'incidència en que l'Observatori podria participar serien els següents:

Realitzar recomanacions estadístiques, com la desagregació de dades per nacionalitat i/o lloc de naixement, tant en l'àmbit català, com en l'àmbit estatal conjuntament amb els altres observatoris de les altres comunitats autònomes.
Llegir el resultat dels informes anuals al Parlament de Catalunya.
Reunions periòdiques amb el Síndic de Greuges per conèixer de primera mà les queixes relacionades amb els àmbits de les migracions i el refugi.
Establir un grup de treball en que es doni assessorament i coordinació per a la realització de litigis estratègics en matèria de migracions i refugi.

Aquestes activitats d'incidència permetria que l'Observatori no només fos un observatori passiu, sinó que dirigís la seva activitat cap a una major protecció dels drets fonamentals reconeguts tant per la Constitució espanyola com pels diferents tractats internacionals en matèria de drets humans i asil.

9.

Estructura i forma jurídica de l'Observatori

Després de realitzar el procés participatiu i donat l'ample nombre d'administracions públiques i actors privats que voldrien participar en l'Observatori, creiem que el consorci és la forma jurídica més apropiada per constituir-lo. En aquest sentit, i en base tant a la Llei 40/2015, d'1 d'octubre, del Règim Jurídic del Sector Públic, com a la Llei 15/2015, de 16 de setembre, de racionalització del Sector Públic i altres mesures de reforma administrativa, és important tenir en compte les següents implicacions que es deriven d'aquesta forma jurídica:

Els consorcis són **entitats de dret públic**, amb personalitat jurídica pròpia i diferenciada (art. 120 Llei 40/2015).

Poden ser creades i participades per varies **administracions públiques o entitats integrants del sector públic**, entre si o amb la participació d'**entitats privades** (art. 120 Llei 40/2015). Poden realitzar activitats de foment, prestació o gestió comú de serveis públics i altres activitats previstes en les lleis (art. 120 Llei 40/2015).

El consorci ha d'estar adscrit de forma clara i expressa a una sola administració pública. Per tal d'escollir quina serà aquesta administració caldrà tenir en compte els següents criteris, entre d'altres: qui disposi de la majoria dels vots en els òrgans de govern; qui tingui facultats per nomenar o destituir a la majoria dels òrgans executius, així com personal directiu; qui disposi d'un major control sobre l'activitat del consorci; qui financi amb més d'un 50% o en major mesura l'activitat que desenvolupa el consorci (Art. 120 Llei 40/2015).

L'adscripció a una determinada administració pública comportarà, entre d'altres, el règim presupostari i de comptabilitat (art. 122 Llei 24/2015), la responsabilitat de realitzar l'auditoria, així com el règim laboral dels treballadors (art. 121 Llei 40/2015). En aquest sentit, i a l'espera de que aquesta proposta sigui estudiada en detall per les diferents administracions amb les quals s'ha parlat fins al moment, tindria sentit que l'Observatori estigués adscrit a la Generalitat de Catalunya, doncs és la Secretaria d'Immigració qui en principi hauria de liderar el projecte.

En el supòsit en que entitats privades participin el Consorci, l'Observatori no podrà tenir ànim de lucre.

En quant a la creació del consorci que doni lloc a l'Observatori, aquesta haurà de canalitzar-se mitjançant un conveni subscrit per les diferents administracions, organismes públics i entitats participants en el mateix (art. 123 Llei 24/2015).

En quant al funcionament orgànic de l'Observatori, aquest es regularà mitjançant els estatus corresponents. En aquests caldrà que consti:

- a) La seu, l'objecte, les finalitats i les funcions de l'Observatori.
- b) Les administracions i les entitats que participaran el consorci, així com les aportacions de cada un dels membres de l'Observatori.

c) Els òrgans de govern i administració, així com la seva composició i funcionament, amb la indicació expressa del règim d'adopció d'acords. Des de la Fundació Acsar apostem per diferents nivells de govern i participació:

El principal òrgan de govern seria una **taula institucional**, una representació de les administracions i entitats privades que aportessin finançament a l'Observatori, donant major rellevància a aquelles administracions que participin de forma majoritària, però tractant de que la proporció de vots fos a la vegada el menys desigual possible per tal de que totes les administracions estiguin en peu d'igualtat. En aquest sentit, tant la Generalitat de Catalunya, la Diputació de Barcelona, la Diputació de Girona, la Diputació de Lleida i la Diputació de Tarragona han manifestat una primera voluntat de participar en l'Observatori. Així mateix, l'Àrea Metropolitana de Barcelona vol estudiar la proposta final per tal de decidir quin podria ser el seu rol dintre del mateix. Aquesta taula institucional resoldria de forma anual o bianual les principals decisions de l'Observatori. En aquesta taula institucional, a banda de les administracions i entitats privades que aportin finançament, seria important comptar amb una representació suficient d'agents socials, universitats, entitats del tercer sector i associacions d'immigrants per tal de reflectir la diversitat i assegurar la neutralitat.

De forma similar, es crearia un **consell executiu**, amb reunions trimestrals, format per les mateixes administracions per tal de resoldre dubtes, aportar dades i aclarir procediments.

També hi hauria una **taula tècnica** de les principals universitats públiques catalanes, entitats del tercer sector i sindicats que treballen en matèria d'immigració, per tal de poder compartir metodologia, coordinar projectes i activitats, així com rendir comptes i escoltar les opinions pertinents al voltant del funcionament de l'Observatori. D'aquesta forma es permetria que l'Observatori també fos fiscalitzat i guiat per altres actors rellevants que no provenen de l'administració pública.

Per últim, es crearia un **consell assessor** format per un grup d'experts als quals poder consultar i rebre assessorament de forma prèvia a la publicació de materials i dades o davant de problemes ètics i/o tècnics. En aquest consell assessor, hi formarien part tant professors i professores de la universitat, tant relacionades amb les migracions com amb l'estadística, juristes i altres especialistes en matèria de migracions i asil, i persones reconegudes provinents del tercer sector i del teixit associatiu.

Per tant, observem que la forma jurídica seria la del consorci entre diferents administracions públiques, amb la possibilitat de que entitats privades com l'Obra Social la Caixa hi participin també. A més, els òrgans de govern i les diferents taules de participació institucional buscarien no només involucrar a les administracions que finançaran l'Observatori, sinó altres actors rellevants del món de les migracions i l'asil per tal de poder aconseguir que la incardinació de l'Observatori dintre de l'administració pública no resta incidència, compromís i proximitat amb el món acadèmic, el tercer sector i el teixit associatiu que treballa per tal de millorar la situació de les persones estrangeres, migrades i sol·licitants d'asil.

10.

Finançament i pressupost

El finançament de l'Observatori hauria de provenir íntegrament del que les Administracions Públiques, i aquelles entitats privades que en formin part, aportin de forma anual. En aquest sentit, un primer càlcul ens permet establir que caldrien entre 314.000€ i 251.000€ anuals per tal de poder fer front a les despeses necessàries per establir i mantenir en funcionament l'Observatori, en conjunció amb els pressupostos d'altres Observatoris autonòmics com l'Ikuspegi (300.000€ entre el Govern basc i els encàrrecs del municipis) i l'Observatori Metropolità de l'Habitatge de Barcelona (350.000€). Aquestes despeses es desglossarien, de forma aproximada en els següents conceptes:

Així doncs, i només pel cas en que les administracions públiques haguessin de finançar en peü d'igualtat l'Observatori i no participessin entitats privades, haurien d'aportar entre 78.500€ i 50.200€ de forma anual, tot comptant que com a mínim i participarien la Generalitat de Catalunya i les quatre Diputacions.

Concepte	Import (€/any)
Salaris i cost d'empresa (6 persones)	200.000 – 180.000
Local	21.000 – 15.000
Visor web	8.000
Enquestes i estudis d'opinió	50.000 – 30.000
Altres (tallers, conferències, jornades, materials, desplaçaments)	35.000 – 18.000
Total	314.000 – 251.000

11.

Conclusions i pròximes passes

La primera conclusió que es pot extreure del procés participatiu que ha donat lloc a la present proposta de l'Observatori és que **existeix un consens ampli en la necessitat d'establir l'Observatori, tal i com ja s'ha realitzat amb èxit a Andalusia, Navarra, el País Basc i Tenerife**. En aquest sentit, les persones entrevistades han mostrat un gran interès en el projecte i creuen que després d'aquesta iniciativa, liderada per la Fundació Acsar i finançada per l'Obra Social la Caixa, és un bon moment per acabar d'establir l'Observatori.

Una segona conclusió és que també existeix un consens ampli sobre les funcions que ha de portar a terme l'Observatori. **Ha de ser una central de dades en matèria de les migracions i l'asil, tot facilitant l'estudi i la comprensió d'una realitat que acostuma a estar fragmentada, dispersa i incompleta, per la falta de dades al respecte**. Però de les entrevistes també s'ha extret que l'Observatori ha de realitzar informes que permetin dibuixar propostes concretes, efectives i reals sobre determinades polítiques públiques que afecten a les persones migrades i les persones sol·licitants d'asil. **En el mateix sentit, moltes expertes entrevistades van compartir la necessitat de crear espais de trobada i que l'Observatori no fos només un mer observador passiu, sinó amb capacitat d'incidència**.

En tercer lloc, tot i que no va ser un dels elements centrals en moltes de les entrevistes que es varen mantenir durant el procés participatiu, després de comparar la naturalesa jurídica i l'estructura d'altres institucions participades per diferents administracions públiques, des de la Fundació Acsar considerem que **un consorci amb diferents nivells de participació i presa de decisions pot permetre un equilibri adequat per tal de realitzar les funcions encarregades a l'Observatori**.

En quant a les pròximes passes, és important recordar que aquesta proposta és provisional. Per tal de continuar amb l'esperit participatiu que fins al moment ha permès aplegar opinions i voluntats al voltant de l'Observatori, **creiem necessari que les persones amb les quals es van mantenir reunions puguin tornar a dir si aquesta proposta recull en gran mesura les seves aportacions i si caldria incloure o modificar algun aspecte**. Per tant, una primera passa immediata serà recollir les aportacions que rebem sobre el present informe, tot perfilant el contingut del mateix en consonància amb aquestes últimes aportacions.

De la mateixa forma, es presentarà l'informe a totes aquelles administracions públiques que en el seu moment van afirmar que voldrien participar del mateix, així com entitats privades com la Obra Social la Caixa que ha donat suport a aquest projecte d'impulsar l'establiment de l'Observatori. En aquest sentit, volem aconseguir que les administracions públiques tornin a donar suport a una proposta que permetria començar a construir a mig termini l'Observatori.

A més, durant els següents mesos ens agradaria poder seguir presentant el projecte de l'Observatori a municipis, entitats i associacions amb les que malauradament no hem pogut estendre el procés participatiu i que considerem actors cabdals en el món de les migracions i el refugi.

Per últim, voldríem continuar liderant aquest procés d'impuls de l'Observatori fins fer realitat allò establert al 2008, al Pacte Nacional per a la Immigració de Catalunya del 2008.

Annex.

Propostes i procés participatiu per impulsar l'establiment de l'Observatori de les Migracions i el Refugi

Introducció

El passat 28 de maig la Obra Social “la Caixa” i la Fundació ACSAR van signar un Conveni de col·laboració en el marc dels seus interessos comuns, entre els quals cal destacar l'estudi del fenomen de la immigració a Catalunya des d'una perspectiva europea i internacional, la sensibilització de la societat fomentant debats enriquidors que facilitin el coneixement i el respecte mutu, la divulgació del concepte d'asil, el suport a les iniciatives col·lectives de barris i pobles per tal de fomentar la cohesió social i l'intercanvi cultural, així com l'oferta de tallers de formació dirigits a l'administració pública local, entitats i altres professionals de cara a una adequada gestió de la realitat social fruit del fet migratori.

Un fet migratori que en els últims anys ha esdevingut un tema principal de l'àgora pública com a conseqüència dels canvis en els fluxos migratoris i el creixement del nombre de persones refugiates que busquen l'asil, la incapacitat de les institucions per fer front a un fenomen supranacional, la cruesa de la tragèdia diària que es viu al Mediterrani i el repte de la cohesió social i la integració en els països destinataris. **Davant la necessitat de transformar la realitat en contra de visions reduccionistes, és molt important estudiar la complexitat del fet migratori i el fenomen dels refugiats per tal de proposar polítiques públiques eficaces.** En aquest sentit, tant l'Obra Social “la Caixa” com la Fundació ACSAR tenen interès en sumar esforços i afavorir l'impuls de l'Observatori de les Migracions i el Refugi (en endavant, Observatori), com un instrument que promogui la recerca i la generació de coneixement, i teixeixi aliances entre les diferents Administracions públiques i els agents estratègics per abordar conjuntament els reptes presents i futurs.

En el present dossier, volem compartim diferents propostes en relació a les funcions que ha de realitzar l'Observatori, el seu àmbit d'anàlisi, la seva estructura, el seu finançament, així com el procés participatiu que ha d'impulsar el seu establiment. Aquestes propostes han sorgit després de realitzar una recerca transversal i entrevistes amb els responsables dels principals Observatoris de les migracions autonòmics de l'Estat espanyol: l'Observatorio de la Inmigración de Tenerife (OBITEN), l'Observatorio Permanente Andaluz de las Migraciones (OPAM), l'Observatorio Vasco de la Inmigración (Ikuspegi), així com l'Observatorio de la Realidad Social de Navarra. A continuació compartirem aquestes propostes amb l'objecte de facilitar i impulsar l'establiment de l'Observatori de les Migracions i el Refugi.

Necessitat i previsió de creació de l'Observatori

“La societat catalana de principis del segle XXI ha canviat de fesomia. Mai no hi havia hagut com ara tanta diversitat d'orígens entre les persones que viuen en els pobles i ciutats de Catalunya. A Catalunya es parlen més de 300 llengües diferents i hi ha persones amb nacionalitats corresponents a més de 180 estats diferents”.¹⁰ Aquesta societat diversa i complexa requereix de dades, investigació i recerca per tal d'establir i implementar polítiques públiques per una bona acollida i una posterior integració, doncs conèixer les característiques d'una determinada realitat permet incidir eficientment sobre ella. Aquesta va ser la raó fonamental que va impulsar la creació de l'OBITEN al 2001, l'OPAM i l'lkupsegi al 2004, i el Observatorio de la Realidad Social de Navarra a l'any 2015. Però existeix també aquesta necessitat a Catalunya?

En primer lloc, és la pròpia Admsitració la que ha manifestat de forma reiterada des del 2008 la necessitat d'establir un Observatori de les Migracions en diferents documents com el Pacte Nacional per a la Immigració de Catalunya, el Pla de ciutadania i immigració 2009-2012, l'Informe sobre la integració de les persones immigrades a Catalunya 2015 i el Pla de ciutadania i de les migracions 2017-2020. En relació al **Pacte Nacional per a la Immigració de Catalunya** del 2008, aquest estableix la necessitat de crear “l'Observatori de les Migracions per fer un seguiment dels fenòmens migratoris, de la implantació de les polítiques d'immigració, de l'impuls de la recerca en l'àmbit de les migracions i la construcció d'un sistema d'informació que permeti fer un seguiment continu de les variables principals que incideixen en l'àmbit de les migracions”. No obstant això, 10 anys més tard, i malgrat tenir competències àmplies en matèria d'immigració i acollida en virtut de l'article 138 de l'Estatut d'Autonomia, Catalunya segueix sense tenir un Observatori autonòmic de les migracions a diferència d'altres regions com Andalusia, el País Basc, la regió foral de Navarra i les Illes Canàries.

Aquesta mancança es va posar de manifest a l'**Informe sobre la integració de les persones immigrades a Catalunya 2015** que estudiava fins a quin punt s'havien consolidat els objectius d'inclusió en les diferents dimensions del fet migratori. En relació a la intel·ligència i competència de les Administracions públiques, la taxa d'assoliment era molt inferior a la mitjana europea i, per això, es posava de manifest que **“la Generalitat de Catalunya té pendent consolidar el seu àmbit d'intel·ligència i competència, i desenvolupar així algunes actuacions específiques. La més ambiciosa, i que respon a una mesura recollida en el Pacte Nacional per a la Immigració és la creació de l'Observatori de les Migracions”**.¹¹ L'informe també apuntava a que “es podria establir una agència antidiscriminació en l'àmbit autonòmic que centralitzés les denúncies i les canalitzés als òrgans competents oferint assessorament a les víctimes si escau, i que actués també com a Observatori de la Discriminació amb l'objectiu de recollir dades i informacions per elaborar informes anuals sobre l'estat de la discriminació a Catalunya”, davant de la constatació de que la taxa d'assoliment en matèria d'antidiscriminació és inferior a la mitjana europea.¹² De la mateixa manera, l'informe apuntava que cal “assolir més fortalesa en les dades estadístiques amb les quals es treballa. Per això, cal avançar

10

Departament de Treball, Afers Socials i Família de la Generalitat, **El Pla de ciutadania i de les migracions 2017-2020**, 2017, p. 17.

11

Secretaria d'Igualtat, Migracions i Ciutadania, **Informe sobre la integració de les persones immigrades a Catalunya 2015**, 2016, p. 68.

12

Secretaria d'Igualtat, Migracions i Ciutadania, p. 81.

en el disseny d'una recollida estadística que inclogui més informació desagregada per raons de nacionalitat i origen, que permeti millorar l'anàlisi de la informació i en faciliti la comparació. (...) **Finalment, s'hauria de facilitar la difusió i l'accés a aquestes dades en la mesura que sigui possible**, per enfortir les actuacions públiques de diferents departaments de les diverses administracions catalanes i per facilitar la recerca i la investigació en aquests àmbits".¹³ Per tot això, l'informe conclou que **"l'Observatori per a la Immigració a Catalunya, una proposta ja recollida al Pacte Nacional per a la Immigració, podria solucionar moltes de les qüestions plantejades en aquest darrer apartat. No es tracta aquí de plantejar quina és la forma òptima de materialitzar aquesta entitat (o si cal que tingui cos propi), sinó de reivindicar la lògica d'una iniciativa així, que permetria afavorir la recopilació de dades i informació, la recerca i l'anàlisi aplicada i l'avaluació de polítiques públiques, d'una manera més integral que la que hi ha avui en dia**. Sumant les múltiples iniciatives que ja existeixen actualment en diferents àmbits, aquesta proposta hauria de tenir una clara vocació integradora, de suma i complementarietat i, sobretot, d'assessorament en el disseny de l'acció pública per gestionar una societat diversa".¹⁴

En la mateixa línia, el **Pla de ciutadania i de les migracions 2017-2020** elaborat pel Departament de Treball, Afers Socials i Família de la Generalitat, estableix entre els seus objectius **"posar en marxa un observatori d'anàlisi de les dades i de les polítiques en l'àmbit de la ciutadania i la mobilitat internacional, per tal d'augmentar el coneixement en aquesta matèria i aplicar-lo a la millora de les polítiques públiques que es despleguen a Catalunya"**.¹⁵ En aquest sentit, el Pla estableix que l'Observatori ha de ser "el punt de referència per a l'elaboració de coneixement i l'anàlisi de dades a Catalunya en l'àmbit de les polítiques de ciutadania i migracions (...) que hauria de ser un organisme independent amb participació del món acadèmic, a més de la de l'Administració. **L'Observatori serà l'encarregat d'elaborar informes, d'entre els quals cal destacar l'Informe sobre la integració de les persones immigrades i retornades a Catalunya**".¹⁶ En relació a les actuacions necessàries per engegar l'Observatori, el Pla estableix que l'Institut d'Estadística de Catalunya serà l'encarregat de la "definició del sistema d'indicadors sobre polítiques de ciutadania i mobilitat internacional", mentre que el Departament d'Acció Exterior, Relacions Institucionals i Transparència serà l'encarregat de "participació en sistemes europeus i mundials d'indicadors sobre ciutadania i migracions", tal i com s'exposa a la taula següent:

En aquest sentit, és important recordar que El Pla de ciutadania i immigració 2009-2012 ja preveia entre les mesures necessàries la creació d'un **"observatori per a la immigració a Catalunya, com a instrument de coneixement de la realitat, previsió i planificació de les polítiques d'immigració i de serveis públics, en funció de les noves necessitats i realitats socials"**.¹⁷ Malgrat que des d'ençà no s'ha implementat, el Pla de 2017-2020 ha desenvolupat de forma més detallada l'esquelet de l'Observatori.

13
Secretaria d'Igualtat, Migracions i Ciutadania, p. 121.

14
Secretaria d'Igualtat, Migracions i Ciutadania, p. 121.

15
Departament de Treball, Afers Socials i Família de la Generalitat, **El Pla de ciutadania i de les migracions 2017-2020**, 2017, p. 85.

16
Departament de Treball, Afers Socials i Família de la Generalitat, p. 85.

17
Departament de Treball, Afers Socials i Família de la Generalitat, **El Pla de ciutadania i immigració 2009-2012**, 2010, p. 34.

En segon lloc, la necessitat d'establir l'Observatori de les Migracions es desprèn dels esdeveniments de l'última dècada que ha desdibuixat els escenaris que donavem per segurs. Per una banda, des del 2008 el fenomen migratori s'ha vist colpejat per la crisi econòmica. En aquest sentit, **el col·lectiu dels immigrants va ser el més castigat i, en conseqüència, va afectar els fluxos migratoris, provocant que a l'any 2013 el saldo migratori fos el més baix de les últimes dècades.**¹⁸ Però aquesta no va ser l'única conseqüència, doncs la crisi econòmica va semblar en alguns ciutadans una sensació de por a acollir immigrants, tot qüestionant la seva capacitat d'integració social, dividint el país entre la por i la hospitalitat.¹⁹ De fet alguns estudis mostren el suport creixent a rumors com 'els immigrants reben més del que aporten' o 'han de mantenir només aquells aspectes de la seva cultura i costums que no molestin a la resta dels espanyols'.²⁰ Així doncs, no es d'estranyar que els delictes motivats per l'odi hagin augmentat, essent els immigrants un dels grups més afectats juntament amb membres del col·lectiu LGTBI, les persones gitanes, les dones i les persones amb capacitats diferents.²¹ Per tant, **observem un increment en els discursos de l'odi que es deriven d'una percepció errònia i esbiaixada de la realitat.**

Per l'altra, des de l'esclat de la Primavera Àrab a l'any 2011, ha augmentat el nombre de persones que arriben a Europa a través del Mediterrani per demanar asil, arribant als 3 milions de persones sol·licitants d'asil entre els anys 2015 i 2016.²² **L'anomenada crisi dels refugiats ha posat de manifest el diferent grau de compromís dels estats de la Unió Europea en relació a l'acollida,** així com la falta d'humanitat de governs com l'italià que ha pres mesures molt dures contra les ONG de rescat marítim que operen a les seves costes. **En aquest sentit i a nivell estatal, la recent condemna del Tribunal Suprem al govern espanyol per la falta de compliment dels acords europeus de reubicació posen de manifest la falta de compromís amb l'acollida.**

Per tant, **podem concloure que la visió compartida per tots els promotors i signataris del Pacte Nacional per a la Immigració del 2008 de crear un Observatori de les Migracions es troba més vivent que mai,** doncs els últims plans de ciutadania i de les migracions i l'Informe sobre la integració de les persones immigrades a Catalunya 2015, així com els canvis de l'última dècada, el clima polític i la opinió de la ciutadania **posen de manifest que cal un òrgan capaç d'estudiar i divulgar la realitat de forma didàctica i objectiva per establir un marc adequat pel debat públic i, sobretot, per a la implementació de polítiques públiques eficaces i adaptades a la realitat.**

18

Francisco Valente Fumo, 'Los flujos migratorios en la crisis económica en España', *Revista ICE: Efectos Económicos y empresariales de los flujos migratorios*, n° 899, desembre 2017, p. 5.

19

Francisco Valente Fumo, desembre 2017, p. 12.

20

Mª Ángeles Cea D'Ancona, 'Percepción de las migraciones en España', *Panorama Social: El nuevo escenario migratorio en España*, Funcás, 2016, p. 140.

21

Eduardo Bazzaco, Ana García Juanatey, Jon Lejardi, Anna Palacios y Laia Tarragona, ¿Es odio? Manual práctico para reconocer y actuar frente a discursos y delitos de odio, Insitut de Drets Humans de Catalunya i S.OS. Racisme, novembre 2017, p. 8.

22

Daniel Trilling, [Cinco mitos sobre la crisis de refugiados](#), 24 d'octubre de 2018.

Característiques i funcions de l'Observatori

Què és un Observatori?

Un Observatori és un projecte o una entitat que té per objectiu la recerca, la investigació, la formació i la divulgació de coneixement relacionat amb una determinada àrea específica de la realitat, amb una perspectiva multidimensional i en clau de drets humans. Entre les diferents activitats que acostumen a realitzar els Observatoris trobem la realització de missions d'observació a territori per tal de detectar vulneracions de drets humans, la preparació d'informes d'anàlisi de la legislació nacional, regional i internacional, les propostes de polítiques públiques, l'assessorament a Administracions públiques, la formació i capacitació en la defensa del drets humans, la recopilació, tractament i visualització de dades, el litigi estratègic i la construcció de xarxes de denúncia i cooperació dels diferents actors de la societat civil, així com la sensibilització i difusió d'informació sobre una determinada matèria. Normalment, per la dificultat d'exercir cadascuna d'aquestes activitats, els Observatoris es professionalitzen en tasques concretes que normalment depenen a la vegada de la seva naturalesa institucional i jurídica.

En relació a la seva estructura i naturalesa jurídica, existeix una gran varietat de formes d'establir un Observatori. En alguns casos els observatoris es constitueixen sota el paraigües de l'Administració, depenent directament d'ella, mitjançant la universitat o mitjançant un conveni de col·laboració. En altres casos, es constitueixen com a projectes concrets d'una o més entitats socials, un departament universitari o un institut de recerca.

Per tant, existeix una multiplicitat tant de funcions que pot realitzar un Observatori, com de formes de constituir-los. Definir l'àmbit d'actuacions comporta en certa mesura d'encantar-se per una determinada estructura i, viceversa, apostar per una determinada naturalesa jurídica i associativa implica centrar els esforços en unes activitats concretes. En els següents apartats es concretaran les diferents propostes relatives a les funcions, l'àmbit d'observació i estructura de l'Observatori de les Migracions

Funcions de l'Observatori

El Pacte Nacional per a la Immigració de Catalunya, estableix que l'Observatori de les Migracions s'encarregaria de **“fer un seguiment dels fenòmens migratoris, de la implantació de les polítiques d'immigració, de l'impuls de la recerca en l'àmbit de les migracions i la construcció d'un sistema d'informació que permeti fer un seguiment continu de les variables principals que incideixen en l'àmbit de les migracions”**. Així doncs, donat el alt nombre d'actors que van recolçar el Pacte Nacional, sembla que existeix un consens ampli en quant a la funció que ha de desenvolupar l'Observatori. En primer lloc, sembla evident que ha de fer un monitoreig dels fenòmens migratoris mitjançant dades secundàries oficials i aquelles dades primàries que pugui el·laborar per ell mateix. En segon lloc, ha d'impulsar la recerca en l'àmbit de les migracions, per una banda, realitzant informes propis sobre la matèria, i per l'altra, senyalant aquells aspectes que fins ara no han estat tractats i requereixen especial atenció. I en tercer lloc, construint un sistema d'informació amb dades quantitatives i qualitatives procedents dels diferents actors implicats per tal de fer un seguiment continu de les variables principals que incideixen en l'àmbit de les migracions. Aquesta configuració deixaria de banda altres funcions igualment interessants com les missions a territori per observar vulneracions de drets humans, la creació de xarxes d'empoderament i integració o la realització de projectes d'intervenció en l'àmbit de les migracions que són més característiques del tercer sector o

observatoris com l'OBITEN. Per tant, **l'Observatori de les Migracions està enfocat al monitoreig i a la investigació, tot conceptualitzant-se com l'OPAM o l'Ikuspegi, centres que busquen capturar la realitat de les migracions per incidir en la opinió pública i informar les decisions del Govern amb dades i informes de qualitat.**

De forma concreta, l'Observatori hauria de realitzar les següents tasques:

- Redactar informes i publicacions per oferir informació sobre els moviments migratoris i de refugiats, la seva evolució, característiques dels estrangers a Catalunya.
- Redactar l'informe sobre la integració de les persones immigrades i retornades de Catalunya.
- El·laborar enquestes com “Opiniones y actividades de la población andaluza ante la Inmigración” o el “Barómetro. Percepciones y actitudes hacia la población de origen extranjero” que realitzen anualment l'OPAM i l'Ikuspegi, respectivament.
- El·laborar enquestes **ad hoc** sobre determinats col·lectius específics o temes concrets.
- El·laborar bases de dades (estadístiques, documentals i bibliogràfiques).
- Crear espais de reflexió i intercanvi d'idees, així com organització de formacions, jornades i conferències.
- Realitzar activitats de divulgació i difusió com les estratègies antirumors que realitza l'Ikuspegi o l'Ajuntament de Barcelona.
- Crear i actualitzar una pàgina web i una biblioteca digital.

Àmbit d'observació

El Conveni de col·laboració entre la Fundació ACSAR i la Obra Social “la Caixa” té com objecte l'impuls de l'Observatori del Refugi i les Migracions, mentre que el Pacte Nacional per a la immigració de Catalunya del 2008, així com els successius plans d'integració, estableixen la necessitat d'establir l'Observatori de les Migracions. Així doncs, el futur Observatori podria tractar únicament la immigració o ampliar el seu objecte d'estudi cap al fenomen del refugi i l'asil. A continuació exposarem els diferents motius que recolzen cada una de les dues opcions relatives a l'àmbit d'observació:

Observatori de les Migracions

Conceptualitzat al Pacte Nacional per a la Immigració del 2008.

L'àmbit d'anàlisi de l'Observatori és concret i limitat i, per tant, l'estudi de la matèria és més senzill.

Estudia el fenomen de les migracions de forma coherent amb la divisió legal existent entre immigrants i refugiats que no només té efectes declaratius, sinó que implica un conjunt de drets i deures diferents, així com un tractament diferenciat per part de l'Administració.

Observatori de les Migracions i el Refugi

El Pacte Nacional per a la Immigració estableix la necessitat d'establir l'Observatori de les Migracions i, per tant, d'una lectura literal hom podria pensar que únicament està dirigit a tractar el fenomen migratori. No obstant això, també cabria entendre que l'Observatori ha d'encabir el fenomen del refugi i l'asil donat que el Pacte Nacional estableix tant la "necessitat de reforçar els dispositius de refugi", com la necessitat de transposar les directives de la Unió Europea en matèria d'asil.

Donaria resposta a la necessitat d'estudiar el fenomen de l'asil i el refugi des de l'òptica d'un Observatori, sobretot arran de l'anomenada crisi dels refugiats.

La dificultat de diferenciar els refugiats dels immigrants. En aquest sentit, des d'un punt de vista teòric existeix una diferència clara que oposa els desplaçaments "forçats" del refugiat al "voluntari" de "l'immigrant econòmic". Malgrat això, degut a les circumstàncies que actualment pateixen molts països d'origen, especialment els menys desenvolupats, freqüentment les motivacions econòmiques i polítiques es barregen i moltes sortides són provocades pels efectes conjugats i inextricables de la violència i la necessitat econòmica.²³ A més, davant de la impossibilitat d'accedir per vies legals i segures a Europa, els refugiats utilitzen cada cop més les vies tradicionalment seguides pels immigrants, així com els mateixos mitjans de transport i la mateixa xarxa de tràfic de persones.²⁴ Així doncs, els **mixed migration flows** o fluxes migratoris mixtes és un dels elements que posen de relleu aquesta **indissociabilitat** entre els fenòmens de les migracions i el refugi.²⁵

En relació al marc teòric, l'estudi diferenciat de les categories d'immigrants i refugiats com fonament d'estudis i anàlisi de les polítiques públiques molts cops respon més a la forma diferenciada de publicació de les estadístiques que a la realitat del fenomen.²⁶

Un alt nombre de persones sol·licitants de protecció internacional acaben finalment com a immigrants al veure denegades les seves sol·licituds. En aquest sentit, a l'any 2017, del total de 13.350 sol·licituds presentades a l'Estat espanyol, 8.675 (65%) van finalitzar amb resolucions desfavorables.²⁷

Tant els immigrants com els refugiats es veuen afectats per manifestacions de discriminació com els rumors, els discursos de l'odi o la xenofòbia. Així mateix, ambdós són col·lectius vulnerables que pateixen una gran precarietat.

"En el terreny polític i en l'àmbit de la comunicació, com també en el de la investigació, el concepte de "mobilitat" està substituint progressivament al de "migració". Per alguns es un concepte

23

Ana Isabel Escalona, 'El estudio de las migraciones de refugiados. Cuestiones teóricas y metodológicas', *Geographicalia*, 1995, 32, p. 69.

24

Refugiados e inmigrantes en el Mediterráneo, 30 d'octubre de 2018.

25

Yolanda Onghena, '¿Migrantes o refugiados?', *Revista CIDOB d'Afers Internacionals* 55, octubre 2015, p. 3.

26

Ana Isabel Escalona, 1995, 32, p. 72.

27

Cifras sobre refugiados, 30 octubre 2018.

asèptic, sense compromís, però, per aquesta raó, exigeix pensar els desplaçaments en els seus contextes, és a dir, tenint en compte les circumstàncies i condicions específiques de cada desplaçament. Podria ser un punt de partida per pensar una nova política de gestió de fluxos, sense qualificacions o assignacions prèvies. Una política, a més, que qüestioni la importància del significat que les persones donen al seu desplaçament com un fluir continu de entre intencions, races i motivacions, totes elles en interrelació”.²⁸ Aquesta forma d’estudiar els fenòmens permet un anàlisi transversal d’una realitat que en la pràctica no està segmentada, sinó que es un **continuum**.

De forma esquemàtica, aquests serien els següents aspectes positius i negatius de cadascun dels àmbits d’observació:

	Observatori de les Migracions	Observatori de les Migracions i el Refugi
Aspectes positius	<p>Conceptualitzat al Pacte Nacional per a la Immigració del 2008.</p> <p>–</p> <p>Es basa en la separació jurídica i política actual en relació als fluxos migratoris.</p> <p>–</p> <p>Àmbit concret d’observació</p>	<p>Recull l’esperit del Pacte Nacional per a la Immigració, que estableix la necessitat de treballar certs aspectes del refugi i l’asil.</p> <p>–</p> <p>Respon a la necessitat d’estudiar el fenomen dels refugiats.</p> <p>–</p> <p>Dificultat pràctica de separar la realitat entre immigrants i refugiats.</p> <p>–</p> <p>Molts sol·licitants de protecció internacional reben resolucions desfavorables i es converteixen en immigrants.</p> <p>–</p> <p>Els immigrants i els refugiats es veuen afectats per la discriminació i la precarietat.</p> <p>–</p> <p>Permet pensar en formes alternatives d’entendre i gestionar els fluxos.</p>
Aspectes negatius	<p>No permet estudiar relació entre els fluxos de mobilitat dels immigrants i els refugiats.</p>	<p>Àmbit extens d’observació.</p>

Estructura de l'Observatori

En les entrevistes realitzades amb els diferents Observatori autonòmics en matèria de les migracions – OBITEN, OPAM, Ikuspegi i l'Observatorio de la Realidad Social – s'ha posat de manifest l'existència de diferents estructures en que pot cristal·litzar un Observatori:

Mitjançant un projecte amb una entitat:

Convocatòria o concurs públic publicat des de l'Administració per tal de que l'entitat seleccionada sigui l'encarregada de gestionar l'Observatori i realitzar les diferents funcions establertes en la convocatòria. Un exemple clar d'aquest model és l'OPAM, que va ser gestionat primerament per l'Instituto de Estadística de Andalucía i, actualment, per Red2Red.

Partenariat entre l'Administració i el món universitari:

En aquest supòsit l'Administració és l'encarregada de finançar les activitats, mentre que la universitat posa a disposició els recursos humans i tècnics. En aquest sentit, l'OBITEN és un exemple clar. Es troba lligat a la Universitat de la Laguna, mitjançant la Fundación General, i el Cabildo Insular de Tenerife és l'encarregat d'aportar el finançament. De la mateixa forma, l'Ikuspegi es produeix d'un conveni de col·laboració entre la Universitat del País Basc i la Direcció de Política Familiar i de Desenvolupament Comunitari del Govern Basc, essent la primera l'encarregada de posar els recursos materials i tècnics amb una perspectiva acadèmica i d'investigació, i la segona d'aportar el finançament amb una perspectiva de serveis públics.

Dintre de la pròpia Administració:

Com l'Observatorio de la Realidad Social, que sorgeix del de **facto** constituït Observatorio de la Inmigración, que depèn directament del Departament de Drets Socials del Gobierno de Navarra i va ser establert pel Decreto Foral 128/2015, de 28 d'agost.

Així doncs, existeixen diferents model d'Observatori. En aquest sentit, és important recordar que el Pacte Nacional per a la Immigració del 2008 estableix que **l'Observatori de les Migracions "Haurà de ser dirigit a partir de la concertació entre l'àmbit de la decisió política, la recerca i el tercer sector"**. Per tant, el Pacte Nacional per a la Immigració apunta cap a l'establiment d'un partenariat entre l'Administració, el món universitari i el tercer sector. Aquesta estructura associativa permetria maximitzar l'experiència i potencial de cada un dels actors, així com un control adequat de l'Observatori. De forma més detallada, en la següent taula s'estableix una possible relació de partenariat entre els actors esmenats, així com altres possibles actors necessaris:

	Funció	Nexes
Administracions	Financiació	
Universitats	Recursos materials i tècnics.	<p>Conveni mitjançant convocatòria pública entre:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ La Generalitat i la universitat; – Un consorci d'administracions (Generalitat, Diputacions, Ajuntaments, municipis...) i la universitat; – La Generalitat i un consorci d'universitats. <p>A més, en casos concrets podria signar-se convenis de col·laboració per realitzar informes o activitats puntuals.</p>
IDESCAT	Dades secundàries i suport tècnic.	Convenis de col·laboració que reguli relació entre IDESCAT i l'Observatori.

	Funció	Nexes
Entitats del tercer sector i centres d'investigació	Proposar línies d'investigació i recerca, aconsellar, fiscalitzar i aportar la visió del sector.	<p>Reglament de funcionament de l'Observatori per regular la participació de les entitats del tercer sector i els centres d'investigació. Un possible format seria mitjançant un consell assessor o un òrgan consultiu format pels principals representats del sector amb reunions anuals abans de l'inici del curs. Un altre format seria incardinar aquest procés consultiu en el sí del plenari de la Taula per a la ciutadania i la Immigració.</p> <p>A més, en casos concrets podria signar-se convenis de col·laboració per realitzar informes o activitats.</p>
Moviments socials i associacions	Proposar línies d'investigació i recerca, aconsellar, fiscalitzar i aportar la visió dels immigrants i els refugiats.	<p>Reglament de funcionament de l'Observatori per regular la participació dels moviments socials i les associacions. Podria canalitzar-se mitjançant un consell assessor o un òrgan consultiu format o bé mitjançant el plenari de la Taula per a la ciutadania i la Immigració.</p> <p>A més, en casos concrets podria signar-se convenis de col·laboració per realitzar informes o activitats.</p>
Sector privat	Financiació	Mitjançant conveni de col·laboració.
Sindicats	Proposar línies d'investigació i recerca, aconsellar, fiscalitzar i aportar la visió del sector	<p>Reglament de funcionament de l'Observatori per regular la participació dels sindicats. Podria canalitzar-se mitjançant un consell assessor o un òrgan consultiu, o bé mitjançant el plenari de la Taula per a la ciutadania i la Immigració.</p> <p>A més, en casos concrets podria signar-se convenis de col·laboració per realitzar informes o activitats.</p>

Així doncs, la estructura proposada podria resumir-se en un conveni de col·laboració entre una o varies Admistracions (Generalitat, Diputacions, ajuntaments i municipis) i una universitat, de forma similar a com estan constituïts l'OBITEN i l'Ikuspegi. Aquest Conveni tindria una duració anual i seria prorrogat automàticament per períodes anuals successius. De forma accessòria podria regular-se la participació d'altres actors fonamentals (IDESCAT, entitats del tercer sector, centres d'investigació, moviments social i associacions, sindicats i el sector privat) mitjançant un reglament de funcionament de l'Observatori o, en el seu cas, mitjançant convenis de col·laboració.

Funcionament

En relació al funcionament de l'Observatori, aquest es podria regular en el conveni de col·laboració entre la Admistració i la universitat i, si escau, en el reglament de funcionament del mateix. En línies generals, la proposta de funcionament es resumiria en les fases següents:

Abans del començament del curs

El departament de la universitat encarregat de la gestió de l'Observatori determinarà les línies principals d'investigació, previ dictamen o reunió amb el consell assessor o l'òrgan consultiu mencionat amb anterioritat. Un cop establertes les línies principals d'investigació, el departament de la universitat presentarà a l'òrgan encarregat del seguiment de l'Observatori els projectes de formació, investigació o intervenció que inclouran una memòria dels objectius, mètodes i plans d'actuació, així com de resultats que s'esperen obtenir i una valoració econòmica de la execució.

Valoració de l'Administració

L'Administració analitzarà les propostes dels projectes i finançarà l'execució d'aquells que consideri de major interès, tenint la capacitat per a proposar canvis que cregui convenient o necessaris per a que els projectes s'adeqüin als seus propis fins objectius.

Execució de projectes i seguiment

L'execució dels projectes abastarà el període d'un any com a norma general, de manera que, en el mateix mes de l'any següent o al finalitzar el període d'execució establert, el responsable universitari haurà d'entregar la memòria de resultats.

Per tal de realitzar un seguiment de l'execució del conveni de col·laboració, es constituirà una comissió mixta.

Finançament

És difícil realitzar una estimació del finançament necessari per establir l'Observatori donat que en gran mesura dependrà de la seva configuració, però podem fer una comparació amb els diferents observatoris autonòmics entrevistats per tal de fer una aproximació de les despeses anuals. En aquest sentit, aquestes van ser les diferents dotacions pressupostàries dels observatoris autonòmics per a l'any 2018:

Ikuspegi: 245.000€ procedents del Govern Basc i 50.000€ procedents d'encàrrecs de municipis i entitats.

OBITEN: va rebre directament 60.000€. A més, donat que a banda de realitzar investigacions té un fort caràter intervencionista, gestiona 200.000€ per executar diferents projectes d'integració finançats pel Cabildo de Tenerife com 'Juntos en la misma dirección'.

OPAM: l'últim conveni bianual de col·laboració entre la Consejería de Justicia e Interior de Andalucía i Red2Red va ser dotat amb 269.000€ (135.000 l'any).

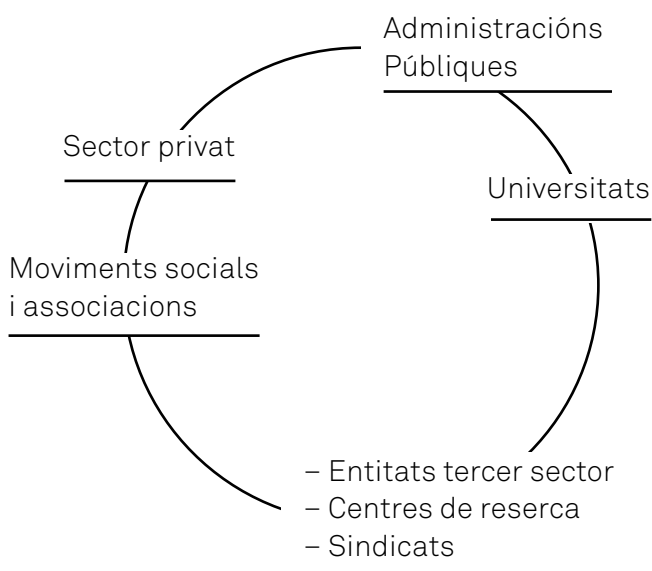
Observatorio de la Realidad Social de Navarra: 400.000€ del pressupost de Navarra. Malgrat aquesta elevada quantia, és important recordar que aquest Observatori tracta la immigració com una variable més com pot ser l'edat, el gènere o la discapacitat.

Per tant, podem concloure que anualment cal realitzar per part de l'Administració una despesa compresa entre els 100.000 i els 200.000€, dels quals es pagarien el 75% al començament del curs i el 25% restant un cop justificades les despeses realitzades. En aquest sentit, el primer any de funcionament podria requerir d'una quantitat superior donades les despeses de constitució de l'Observatori.

Per últim, el finançament de l'Observatori ha de provenir principalment de l'Administració pública, però no ha de renunciar al finançament procedent del sector privat de forma complementària per a la realització de projectes determinats.

Procés participatiu per impulsar l'establiment de l'Observatori

Per tal d'impulsar l'establiment de l'Observatori, des de la Fundació ACSAR considerem indispensable la interlocució amb tots els actors implicats en els fenòmens de les migracions i el refugi donat que, tal i com s'ha exposat amb anterioritat, la seva configuració pot ser múltiple. A més, **recabar un consens ampli permet dotar de legítim a un ens que ha de ser considerat com una entitat neutral i de referència davant d'un tema tan controvertit i partidista com la immigració i el refugi.** Per aquestes raons, es proposa un procés participatiu que permeti sumar les opinions de tots els actors en quant a la necessitat i configuració de l'Observatori. Així doncs, des de la Fundació ACSAR ens reunirem amb representats de diferents actors amb l'objectiu de conèixer l'interès i el suport que puguin tenir, les preferències en relació a la seva configuració, així com la millor manera d'impulsar el seu establiment.

En concret, en les reunions es farà entrega d'aquest dossier, es posaran en comú les posicions de cadascun dels participants i es discutirà els extrems més rellevants del mateix per tal de conèixer la opinió de cada actor en relació a:

- I.** La necessitat de l'establir l'Observatori;
- II.** Les funcions que ha de realitzar;
- III.** L'àmbit d'observació;
- IV.** L'estructura;
- V.** Altres aspectes com el finançament o el calendari per fer efectiu el seu establiment.

En relació a l'ordre de les reunions, primerament es realitzaran amb les Admistracions Públiques de Catalunya (la Generalitat de Catalunya, les Diputacions, Ajuntaments i Municipis), després amb les principals universitats públiques de Catalunya, seguidament amb diferents entitats del tercer sector i els centres d'investigació de referència, així com els sindicats més presentatius. Posteriorment, es realitzaran les entrevistes amb els moviments socials i les associacions que treballen en els àmbits de les migracions i el refugi per tal de conèixer la seva percepció de la iniciativa. Per últim, es parlarà amb agents del sector privat com l'Obra Social "la Caixa" que podrien ajudar a finançar l'establiment de l'Observatori.

Així doncs, en finalitzar el procés participatiu es tindrà una imatge clara de quines són les convergències i les divergències per impulsar l'establiment de l'Observatori. A partir d'aquest moment són possibles dues opcions. La primera és la falta de consens necessari per tal d'impulsar l'establiment de l'Observatori. En aquest cas, serien necessàries més rondes entre els diferents actors del procés participatiu per tal de recabar un acord més ampli. La segona, és que existeixin suports suficients per impulsar la seva creació. **En aquest supòsit, la informació obtinguda al llar del procés participatiu seria fonamental per redactar un document de consens que pugui ser signada per tots els actors com a pedra fundacional de l'Observatori.**

Conclusions

El mandat per a establir l'Observatori de les Migracions es troba recollit a al Pacte Nacional per a la Immigració de Catalunya del 2008, així com als diferents Plans de ciutadania i immigració (2009-2012, 2017-2020) i l'Informe sobre la integració de les persones immigrades a Catalunya 2015. Així mateix, des de la Fundació ACSAR considerem que la diversitat de la societat catalana, la crisi econòmica, l'anomenada crisi de refugiats i el clima polític a nivell europeu envers les migracions, entre d'altres factors, són elements que posen de manifest una necessitat creixent per dotar-se d'un Observatori de les Migracions o un Observatori de les Migracions i el Refugi com han fet altres comunitats autònomes com Andalusia, el País Vasc, Navarra o les Illes Canàries.

Com hem pogut establir partint de les entrevistes realitzades amb representants de l'OBITEN, l'OPAM, l'Ikuspegi i l'Observatorio de la Realidad Social, existeixen diverses formes de conceptualitzar els observatoris en matèria d'immigració, passant de perfils més intervencionsites com l'OBITEN a perfils més divulgadors com l'Ikuspegi. De la mateixa manera, l'àmbit d'observació pot abastar les migracions i el refugi o bé reduir-se a l'àmbit de les migracions. En quant a l'estructura, també trobem diversitat de formules per constituir l'Observatori. Donada la multiplicitat de models és necessari de-cantar-se per un en concret, tot descartant altres que poden ser igualment interessants. **En aquesta tasca considerem fonamental comptar amb el recolçament i la opinió de tots els actors implicats en la investigació, divulgació, gestió i acollida dels immigrants i els refugiats. Per aquesta raó, hem dissenyat un procés participatiu ampli i representatiu dels principals actors a nivell autonòmic per tal de definir com serà el futur Observatori català de les Migracions i el Refugi.**

Per últim, esperem que aquest dossier i les propostes contingudes en el mateix facilitin el diàleg i el debat necessaris per establir a curt termini l'Observatori de les Migracions i el Refugi com a eina per conèixer la realitat que volem transformar.

